

Kulturstrategisk rapport

Projektperiod 2019-03-01 – 2020-XX-XX

Lena Byström, kultursamordnare, kultur- och
fritidsförvaltningen

UTGÅVA

Dokumentnamn:
Kulturstrategisk rapport

Berörd verksamhet:
Kultur & Fritidsnämnden

Fastställt av:
Kultur & fritidsnämnden

Dokumentansvarig:
Lena Byström, KFF

Gäller från:
20

Gäller till:
XXXX

OBSERVERA detta är en remissutgåva!

Innehåll

Sammanfattning

1. Uppdrag
  - 1.1 Syfte
  - 1.2 Metod
  - 1.3 Projektorganisation
  - 1.4 Tidsplan
  - 1.5 Förtydligande och avgränsningar
2. Utgångspunkter i omvärlden
  - 2.1 Inledning och bakgrund
  - 2.2 Kulturpolitiska trender inom kulturområdet
  - 2.3 Lagar och riktlinjer
  - 2.4 Ekonomi
  - 2.5 Tillväxt
  - 2.6 Geografi
  - 2.7 Demokrati
  - 2.8 Lönebidrag/lönestöd
  - 2.9 Kulturevenemang
  - 2.10 Nationella kulturvanor
3. Kulturpolitiska mål och kulturens finansiering
  - 3.1 Internationella och nationella styrdokument
  - 3.2 Region Jämtland Härjedalen styrdokument
  - 3.3 Östersunds kommuns styrdokument
  - 3.4 Kulturens finansiering
  - 3.5 Kulturella och kreativa näringar – KKN
    - 3.5.1 Kulturskapare
  - 3.6 Kulturutgifter Norden
4. Nuläge för kulturen i Östersunds kommun
  - 4.1 Östersunds kommuns kulturskola
  - 4.2 Östersunds bibliotek
  - 4.3 Bild och form
  - 4.4 Teater och drama

- 4.5 Musik
- 4.6 Dans
- 4.7 Litteratur
- 4.8 Film och media
- 4.9 Kulturarv
  - 4.9.1 Jamtli
  - 4.9.2 Hembygdsgårdar och Stadsmuseum
- 4.10 Folkbildning
- 4.11 Samisk kultur

- 5. Mötesplatser för vissa målgrupper
  - 5.1 Mötesplatser för äldre
  - 5.2 Kultur för och med funktionsnedsatta

- 6. Barn och unga
  - 6.1 Kultur i skolan

- 7. Kulturföreningar

- 8. Kulturanläggningar i Östersunds kommun

- 9. Östersunds kommun som evenemangsstad
  - 9.1 Kulturevenemang/arrangemang i Östersunds kommun
  - 9.2 Bidragsnormer i Östersunds kommun

- 10. Plan för kultur 2005 – Vad hände sen?
  - 10.1 Tillgång och Tillgänglighet
  - 10.2 Dialog, inflytande och bemötande
  - 10.3 Kompetens och skapande verksamhet
  - 10.4 Kultur, hälsa och tillväxt

- 11. Resultat medborgardialoger
  - 11.1 Deltagande och svarsfrekvens
    - 11.1.1 Kulturforum
    - 11.1.2 Digitaliserad medborgardialog
    - 11.1.3 Workshops

- 12. Slutsatser, sammanfattning och framtida utvecklingsområden
  - 12.1 Kulturpolitik på lokal nivå
  - 12.2 Mötesplatser och lokaler för kultur
  - 12.3 Samverka och lärande
  - 12.4 Digitalisering
  - 12.5 Synliggöra
  - 12.6 Samisk kultur
  - 12.7 Samhällsbygge, tillväxt och näringsliv

- 13. Bilagor

- 14. Referenser

Sammanfattning

Kultur- och fritidsnämnden har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram förslag till en Strategi för kultur i Östersund. Ett kulturpolitiskt styrdokument. Ambitionen är att arbeta med stor delaktighet i processen, skapa riktningvisare och lyfta blicken. Kulturstrategin ska vara ett effektivt verktyg för att öka samverkan, skapa kunskap, tillit och underlag för långsiktighet och hållbarhet.

Bakgrunden är att kommunfullmäktige gav Hållbarhetsberedningen i uppdrag att se över kommunens styrdokument och tydligare koppla dessa till kommunens nya styrmodell (Kommunfullmäktige §5 2017-02-16). I återrapporteringen konstaterades att ett antal styrdokument, däribland Plan för Kultur, byggde på den gamla styrmodellen och behövde därför revideras. I november 2018 fick kultur- och fritidsnämnden i uppdrag av fullmäktige att ta fram ett förslag till strategi för kultur (Kommunfullmäktige §197 2018-11-06).

En viktig del i arbetet med strategi för kultur är att involvera många i arbetet. Kultur är inte en avgränsad angelägenhet för en nämnd eller verksamhet, utan berör i stort sett alla politikområden. De kulturella aspekterna finns med när vi utvecklar samhället, bygger nya bostäder och offentliga miljöer. Kulturbegreppet finns med i skolans planering för elevers lärande, möjligheter att uttrycka sina drömmar och få utlopp för sin kreativitet. Kultur finns som en del i den dagliga verksamheten på våra äldreboenden och mötesplatser, men också i arbetet att stärka tillväxten och entreprenörskapet i kommunen. Kulturen är också viktig då det handlar om att skapa stolthet. Men framförallt utgör kulturen, med alla kulturskapare, föreningar och institutioner, en särskild kärna.

1 Uppdrag

Att med denna rapport som grund lägga förslag till en ny Kulturstrategi för Östersunds kommun. En kulturstrategi som ska beskriva de strategiska steg som kommunen bör ta för hållbar utveckling inom kulturområdet de närmsta fem åren. Kulturstrategin ska vara ett effektivt verktyg för förvaltningar, kommunens bolag, politik och näringar för att öka samverkan, skapa kunskap, tillit och underlag för långsiktighet och hållbarhet.

1.1 Syfte

Rapportens huvudsakliga syfte var att på ett sammanfattande sätt ge en bild av kommunens nuläge inom kulturens område. Belysa de nationella och regionala styrdokumenterna inom kulturen. En omvärldsanalys hade ambitionen att ge perspektiv på Östersunds kommuns arbete med kultur i jämförelse med andra kommuner med liknande folkmängd och förutsättningar. Rapporten ligger till grund för prioriteringar och politiska beslut som ska kopplas till en kommunal Kulturstrategi.

1.2 Metod

Flera former av möten och dialoger med invånare, kulturbrukare och kulturutövare i Östersunds kommun har genomförts och vissa av dessa via digitala plattformar som nätbaserad dialog. Eventuella synpunkter och förslag som inkom i samband med dessa dialoger har beaktats i arbetet och redovisas senare i denna rapport. Samtliga synpunkter och förslag redovisas i sin helhet som bilagor.

1.3 Projektorganisation

Projektets organisation har bestått av en politisk ledningsgrupp, en styrgrupp, en projektgrupp och fler olika sammansatta referensgrupper.

Ledningsgruppen

Kultur- och fritidsnämnden

Styrgruppen

Johan Palm, förvaltningschef, Henrik Jansson, enhetschef och Lena Byström, kultursamordnare och projektledare, Kultur- och fritidsförvaltningen

Projektgruppen

Frida Landgren/Anna Örjebö-Amelin, kulturskolechef, Maj Eriksson, bibliotekschef och Kristina Strömgren, konstsamordnare, Kultur- och fritidsförvaltningen

Maria Hagnestad, controller/beställarfunktion Jamtli, Kommunledningsförvaltningen

Theresia Grön, utredare, Näringsliv

Karin Flodin/Anna Åberg, Barn- och utbildningsförvaltningen

Lena Skåle, Anders Edström och Sven-Bertil Klingermöyr, Vård- och omsorgsförvaltningen

Lena Byström, kultursamordnare och projektledare, Kultur- och fritidsförvaltningen.

Referensgrupper

- Föreningslivet bestående av kulturföreningar inom bild och form, teater, folkbildning och musik. Många av dem aktiva arrangörer av kulturevenemang.
- Kommunens strategier inom områden som tillgänglighet, samisk förvaltning, jämställdhet, folkhälsa, kulturmiljö och integration
- Region JH
- Jamtli
- Fria kulturutövare

1.4 Tidsplan

Maj-augusti 2019: Inläsning, planering, påbörja intern dialog i projektgrupp etc

Augusti-december: Nulägesanalys över kulturområdet i Östersunds kommun och eventuella förändringar över tid. Plan för kultur- uppföljning och hur den levererat sen 2005.

September/april 2020: Omvärldsanalys över hur andra jämförbara kommuner arbetar med kultur samt regionala och statliga styrdokument inom kulturområdet. Planering medborgardialog.

December 2019: Genomföra ett Kulturforum. Digitalt medborgardialog inleds.

Maj/juni 2020: Rapport klar. Förslag till Kulturstrategi klar.

September: Remissbeslut tas i KFN.

September: Remisstid.

Oktober: Revideringar efter remissomgång. Beslut i KFN.

November/december: Beslut i KS. Beslut KF.

OBS: Ursprunglig tidsplan blev, p.g.a. utbrottet av Covid -19 och en pandemi till följd framskjutet med några månader.

Rapporten har granskats av styr- och projektgrupp.

Rapporten har i dess färdiga skick inför synpunkter godkänts av Kultur- och fritidsnämnden (KFN) **2020-09-23**. Rapporten har skickats ut på remiss till kulturföreningar, arrangörer av kulturevenemang, Region Jämtland Härjedalen, alla politiska partier och alla nämnder inom Östersunds kommun för synpunkter. Remissen har också kommunicerats till invånarna och lämnats öppen allmänt för inlämnade av synpunkter.

1.5 Förtydliganden och avgränsningar

Projektet avgränsades till en grundläggande rapport som innehåller nulägesbeskrivning för de verksamheter som finns i kommunen inom kulturområdet, omvärldsanalys av hur jämförbara kommuner arbetar inom kulturområdet och redovisar de regionala och nationella målen och strategierna kring kultur. En del av det som är långsiktiga utvecklingsbehov inom kulturområdet.

Med rapporten som grund ska kulturstrategin komprimerat beskriva de strategiska steg som kommunen måste ta för hållbar utveckling inom kulturområdet inom de närmaste 5 åren.

Projektet genomfördes inom kultur- och fritidsförvaltningens ordinarie budget och personella resurs.

2 Utgångspunkter i omvärlden

Omvärlden förändras snabbt. En mer globaliserad ekonomi, en växande internationell migration, en allt snabbare digitalisering, omfattande klimatförändringar, en mer instabil och våldsam omvärld och en internationell utveckling med försvagad demokrati i många länder är utvecklingstendenser som har betydelse för Sverige.

2.1 Inledning och bakgrund

Svensk kulturpolitik ska ge förutsättningar för allas deltagande i kulturlivet vare sig man söker vägar till bildning, kulturupplevelser eller till eget skapande. Det ska vara möjligt att ta del av ett kulturutbud som präglas av mångfald och hög kvalitet oavsett i vilken del av kommunen man bor i. Det ska också vara möjligt att verka och förkovra sig som kulturskapare i hela kommunen.

Det är kulturpolitikens uppgift att arbeta för och bidra till att det finns ekonomiska och andra förutsättningar för den skapande verksamhet som inte annars skulle komma till uttryck – inte minst när det gäller förnyelse och utveckling av kulturen. En del i detta är att verka för goda villkor för de professionella kulturskaparnas konstnärliga arbete.

Konstnärligt skapande handlar i väsentliga avseenden om att göra annorlunda. Att utforska nya områden, ställa frågor, överskrida gränser, synliggöra olika aspekter av vår tillvaro och att göra detta med största möjliga kraft och trovärdighet, i det medium man valt att arbeta. Konsten och de humanistiska vetenskaperna ger oss viktiga kunskaper och möjligheter att reflektera över våra liv och över samhället och dess utveckling. Konsten i det offentliga rummet ger också oss invånare än rikare gemensamma ytor.

Vad som anses vara kvalitet varierar mellan tider och platser. Det varierar från genre till genre och mellan grupper och individer. Kulturskaparna har en nyckelroll i den ständigt pågående

diskussionen om vad som är kvalitet på kulturområdet. Att kvalitet är centralt för kulturpolitiken innebär att dess innebörd ska bli föremål för politiska bedömningar.

I regeringens strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (2008/09:167) poängteras kulturens och kulturmiljövärdenas betydelse för utveckling av den svenska landsbygden. Ett levande kulturutbud samt väl underhållna och utveckla kulturmiljöer är av stor betydelse för besöksnäringen både lokalt, regionalt och nationellt. Aktörer inom civilsamhället bidrar, inte minst hembygdsrörelsen, i hög grad till att kulturarvet och kulturmiljön kan tas till vara i samhällsutvecklingen.

De som i unga år upplever och skapar kultur bygger en grund för att även senare i livet kunna tänka i nya banor. Att som ung ha tillgång till och kunna använda sig av sin kreativitet och sina kulturella uttrycksätt är därför av stor betydelse även ur ett samhällsperspektiv. Där finns mycket vägledning via den nu lagstadgade Barnkonventionen.

Kulturen är ett omfattande fält som inbegriper många olika verksamheter och parter. Kultur ger mening åt våra liv och bidrar till livskvalitet och en god hälsa. Kulturen bidrar till ökade möjligheter för livslångt lärande samt ökad tolerans och öppenhet för nya intryck och människor. Kultur är också en tillväxtfaktor för att utveckla en levande stad och en levande region. Kulturen är en viktig bärare av de demokratiska värderingar som måste ligga till grund för ett öppet, tolerant och generöst samhälle för alla invånare.

Östersunds kommun växer och det ställer särskilda krav på människors välbefinnande, trygghet och trivsel. För att Östersunds kommun ska vara en attraktiv och aktiv kommun som många vill besöka men framförallt bo och leva i är kulturen en viktig resurs. Östersunds kommun är regionens största kommun med nära hälften av regionens invånare och har som enda stad i närområdet en betydande roll för kulturlivets utveckling i regionen. Östersunds kommuns kulturliv är i första hand byggt av och kring ideella krafter, föreningar och entreprenörer. Region Jämtland Härjedalens kulturinstitutioner spelar en viktig roll i det lokala och regionala kulturlivet och dess kulturinstitutioner finns samlade i kommunen.

2.2 Kulturpolitiska trender inom kulturområdet

Det går att se en gemensam rörelse i de nordiska länderna där den nationella nivån för över ekonomisk makt och ekonomiskt ansvar till regioner och grupper av kommuner. I Sverige har flera förslag till nationellt omfattande regionreformer misslyckats, men på kulturområdet har den så kallade kultursamverkansmodellen införts 2011 och de regioner som faktiskt skapats har fått stor betydelse inom svenska kulturpolitik. Regionerna är låsta till att använda de statliga medlen till de bestämda ändamål som finansieringen av samverkansmodellen en gång hämtades från, och det har inte tillkommit några nya statliga medel som regionerna kan använda utifrån egna regionala prioriteringar.

Att kommuner har finansiella svårigheter är ingen ovanlighet och att det naturligtvis finns olika vägar att gå under ett besparingsarbete. Några kommuner har de senaste åren genomfört neddragningar inom kulturområdet. Det är viktigt att visa respekt för kulturens egenvärde. Att ge utrymme och grundläggande förutsättningar för att alla invånare ska få samma förutsättningar att kunna ta del av ett kulturutbud och att själva kunna vara skapande på sin fritid. I samhället och i flera länder runt om i Europa finns tydliga tecken på att yttrandefrihet och konstnärlig frihet utsätts för prövningar och begränsningar. Därmed ökar behovet av att säkerställa goda förutsättningar för ett fritt kulturliv.

Kulturen har också på olika sätt fortsatt att blomstra på olika håll i Sverige och Norden. Nya kulturarenor av alla slag byggs och fylls med kvalitativa verksamheter. Satsningar på verksamheter för barn och unga utvecklas och mötesplatser för alla åldrar ger möjligheter till att ta del av kultur och att själva vara kulturellt skapande.

2.3 Lagar och riktlinjer

De lagar som reglerar vissa delar av verksamheterna inom kulturområdet är bibliotek-, musei-, minoritets- och skollagen. Kulturområdet påverkas även av andra dokument, såsom FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s barnkonvention, de av regeringen och riksdag fastställa nationella kulturpolitiska målen och Region Jämtland Härjedalens kulturplan. Samt kommunens olika policys, strategier och riktlinjer. Det mesta inom kulturområdet är frivilliga kommunala åtaganden. Jämställdhet, folkhälsa, barnperspektiv och tillgänglighet är viktiga inom området.

2.4 Ekonomi

Det ekonomiska utrymmet för kultur är beroende av kulturbudgeterna på kommunal, regional och statlig nivå. (se nedanstående mer detaljerad redovisning: 3.4 Kulturens finansiering). I ett långt tidsperspektiv är kulturens andel av budgetarna relativt stabil, vilket innebär att variationerna är kopplade till den övergripande ekonomin snarare än till politiska prioriteringar inom kulturen. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) rapporterar om att den ekonomiska utvecklingen på kommunal och regional nivå både på kort och lång sikt kommer att kräva utökade resurser. Detta beroende på faktorer som till exempel sysselsättning och skatteunderlagets svagare utveckling samt demografin som innebär ett större behov av resurser och personal till skola, vård och omsorg. Myndigheten för Kulturanalys bedömer att den politiska nivån bör beakta riskerna för kulturområdet med ett försämrat läge de närmaste åren. Till exempel nerskärningar på den regionala nivån innebär påfrestningar på det statliga bidragssystemet och så vidare.

2.5 Tillväxt

Politiskt nationellt och inom forskning, både kring folkhälsa och platsen betydelse för utveckling och tillväxt, är man fortsatt väldigt tydlig med kulturens roll i samhällsbygget. Att bygga en attraktiv plats att bo på eller att besöka bygger på att där finns ett gott kulturutbud som stor del av ett rikt fritidsutbud, förutom de grundläggande som bostad, skola och omsorg. Viktigt är att de kulturpolitiska ambitionerna har större möjligheter att nå genom en mer systematisk samverkan mellan flera politikområden.

2.6 Geografi

När det gäller geografi ser man att skillnaderna i förutsättningar för kulturlivet varierar stort mellan storstadsområden och övriga delar av landet. Samma gäller i jämförelse med de övriga nordiska länderna. I vår del av landet är det långt till städer och kommuner med permanenta statliga eller regionala kulturinstitutioner inom alla kulturdiscipliner. Befolkningsmängden i vår region saknar också förutsättningar för ett fullödigt kommersiellt utbud som finns att finna i större städer eller regioner med kortare fysiskt avstånd till möjligheter för kultur- och nöjesutbud.

Variationerna i olika gruppers kulturvanor visar sig också i de socioekonomiska jämförelserna. Vilket visar vikten av särskilda insatser av kunskapsökning kring vad skolans och utbildningens roll har för att ge alla möjlighet att delta i kulturlivet. Det stora ansvaret

nationellt är att det är de centrala kommunerna inom varje region som ser till att det finns kulturell infrastruktur inom kommunen som tyngre arenor för kultur som konserthallar, teatrar, konsthallar och så vidare.

2.7 Demokrati

I resultaten av fördjupade analyser av kulturvaneundersökningar konstaterar Myndigheten för Kulturanalys att undersökningarna indikerar en risk för att samtal, opinionsbildning, informationsutbyte och debatt inte förs gemensamt utan i skilda grupperingar i befolkningen avgränsade från varandra. Man ser att dessa grupperingar inte tar del av stora delar av det offentligt finansierade kulturutbudet och i stället söker sig till vissa typer av media och tar avstånd från andra. Mycket av nutida debatt och demokratifrågorna sker digitalt.

2.8 Lönebidrag/lönestöd

Under perioden 2000 - 2015 har var tredje anställning med lönebidrag/lönestöd försvunnit från svenska kultursektorn vilket motsvarar ungefär 200 anställningar. Flest anställda med lönebidrag har funnits på museer, arkiv och bibliotek. Lönestödet har varit ett sätt att kunna bygga ut verksamheten som annars inte varit möjligt. Det har också varit ett sätt att öka mångfalden i verksamheten och att ta ett socialt ansvar som statlig eller regional aktör.

Orsakerna till minskningen kan ses i att många verksamheter har blivit alltmer ekonomiskt pressade vilket minskar utrymmet för det som inte tillhör själva kärnverksamheterna. Dessutom har själva lönestödet inte räknats upp under lång tid vilket gjort att stödet urholkats i takt med inflation och löneökningar.

2.9 Kulturevenemang

Frekvensen av framgångsrika kulturevenemang bygger på marknadens behov och köpstyrkan hos den potentiella publiken. Regioner som är framgångsrika har ett befolkningsunderlag som kan stödja marknaden.

En del kommuner har producerade avdelningar som själva finansierar och producerar kulturevenemang. Många kommuner finansierar och producerar i samarbete med föreningsliv, fristående arrangörer eller kommersiella aktörer kulturevenemang av olika slag. En del kommuner har olika organisatoriska lösningar när det gäller samarbete kring produktion av större evenemang, konferens-, kongress- och turistbyråer.

2.10 Nationella kulturvanor

Myndigheten för Kulturanalys publicerade under 2019 en ny rapport om nationell medborgardialog kring svenskarnas kulturvanor och kulturbruk. I början av 2019 publicerad också en gemensam nordisk undersökning av barns och ungas kulturvanor.

- Kulturvanorna i Sverige har varit stabila under perioden 1989 - 2017. Några intressanta förändringar är att andelen av befolkningen som gått på bio respektive rock- och popkonserter har ökat, medan andelen som besökt teater på motsvarande sätt har minskat.
- Kvinnor är i högre utsträckning delaktiga i kulturlivet jämfört med män.
- Yngre är mer aktiva i kulturlivet än äldre.
- Social härkomst, utbildning och inkomst påverkar i vilken utsträckning människor deltar i kulturlivet.

- Kulturdeltagande i storstäderna Stockholm, Göteborg, och Malmö är högre, vilket blir särskilt synligt för aktiviteter som är beroende av tillgång till ett bestämt utbud som museer, konstutställningar och teatrar.

Till traditionell kultur hör bland annat att läsa bok, gå på teater, gå på opera, gå på konstutställning och gå på dansföreställningar. Traditionella kultur har starka samband med socioekonomiska faktorer. Deltagande påverkas främst av utbildningsnivå och social härkomst och det är mest kvinnor som ägnar sig åt detta.

I bred populärkultur ingår datorspel, film, pop- och rockkonsert, musik och bio. Gemensamt har det att de är del av en samtida populärkultur och att den är lättillgänglig digitalt. I bred populärkultur finner vi att det i huvudsak är ålder som har en påverkan på deltagandet. Ju yngre du är, desto mer har du ägnat dig åt det här kulturaktiviteterna. Faktorer som utbildning, boendeort och klass har begränsad betydelse.

3 Kulturpolitiska mål och kulturens finansiering

På den internationella nivån så väl som på den nationella finns kulturens mål och ambitioner att finna. Förutsättningen för måluppfyllelse är de finansiella möjligheterna till det.

3.1 Internationella och nationella styrdokument

Det övergripande internationella dokumentet som råder inom området är FN:s konventioner om mänskliga rättigheter (2006, 2012). Vilken är tydlig kring alla människors rätt till kulturella uttryck och deltagande inom kulturlivet både som skapare och mottagare.

År 2009 beslutades av riksdagen den kulturproposition som fortfarande är det nationella styrdokument som är aktuellt: Tid för kultur, prop. 2009/10:3. Förutom det har nationella styrdokument för kultur inom skolan, kulturskolan och biblioteksverksamhet tagits i beaktan i rapporten.

Sveriges riksdag fastställde 2009 (Prop 2009/10:3) de mål för den nationella kulturpolitiken som gäller idag:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefrihet som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.
- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
- Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
- Särskild uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Dessa kulturpolitiska mål ska vara nationella, de vill säga styra den statliga kulturpolitiken. De styr kulturpolitiken i regionerna och ska även kunna inspirera och vägleda politiken i kommunerna.

3.2 Region Jämtland Härjedalens styrdokument

Nu rådande kulturplan sträcker sig mellan 2019 - 2022 och den utgör underlag för statens bidragsgivning utifrån de regionala prioriteringarna och variationerna. Kulturplanen tas fram i samverkan med länets kommuner och i samråd med länet professionella kulturliv och civilsamhället. Detta är den så kallade Kultursamverkansmodellen som infördes 2011.

De övergripande målen i den regionala utvecklingsstrategin (*Jämtland /Härjedalen 2030 Innovativt och attraktivt regional utvecklingsstrategi 2014 - 2030*) som har koppling till kulturen är:

- Fler personer är aktiva och skapande i kulturlivet, särskilt barn och unga.
- Den ideella sektorn har stärkt sin roll i kulturlivet.
- Fler företag inom kulturella och kreativa sektorn stärker länet attraktionskraft.

De utvecklas i den regionala kulturplanen till ett antal insatsområden för att främja kultur för alla under planperioden:

- Främja en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur.
- Identifiera och undanröja synliga och osynliga hinder för tillgänglighet.
- Förbättra samordningen av arrangörsfrämjande åtgärder.
- Utveckla och stärka mötesplatser och kulturella arenor.
- Främja utveckling av digitaliseringens möjligheter.
- Utveckla och stärka samverkan mellan norrlandsläna och över länsgränser.
- Främja nationella minoriteter- och särskilt sydsamisk kultur.
- Utveckla det strategiska arbetet för kultur och hälsa.
- Stärka kulturens roll för livslångt lärande.

Ytterligare pekar planen på fler insatsområden: att stärka barn och ungas delaktighet och inflytande i kulturlivet, att främja professionella kulturskapare förutsättningar att verka i länet, att främja kultur och kulturarvets roll för regional utveckling och attraktionskraft.

Samverkansmodellens fördelar kulturstöd till sju utpekade kulturområden: professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.

Regionala kulturinstitutioner och verksamheter inkluderar scenkonst som samlats under Estrad Norr, Filmpool, Hemslöjdskonsulenter, Designcentrum, Regional biblioteksverksamhet, en stor konstsamling med konstkonsulenter. Dessutom driver Region Jämtland Härjedalen två folkhögskolor, Birka och Bäckedals folkhögskolor, vilka båda har utbildningar med kulturprofil.

3.3 Östersunds kommuns styrdokument

I arbete med denna rapport har dessa politiskt beslutade styrdokument för Östersunds kommun tagits i beaktan:

- Översiktsplan 2040 (och dess bilaga kulturmiljö- och kulturarvsplan)
- Tillväxtplanen, Mer Östersund 2014 - 2020
- Plan för kultur 2005
- Biblioteksstrategi för Östersunds kommun (2019)

- Evenemangstrategi Östersunds kommun & Destination Östersund, (2014)
- Folkhälsostrategi 2019 - 2023
- Uppdragsbeskrivning till verksamhet Fritid och Rekreation FÖS-förvaltningsövergripande sektor (2016) Vård- och omsorg.
- Barnkonventionen: Barnets rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet (art. 31, 2013)
- Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling
- Samt tidigare utredningar kring: Kulturens behov av lokaler, Kulturgaranti för barn och unga, Fristadsåtagandet, Age-friendly cities and communities och Bidragsöversyn inom kulturområdet

3.4 Kulturens finansiering

Ekonomiska villkor för kulturverksamhet utgör ett centralt område inom kulturpolitiken och ekonomisk resursfördelning utgör också ett grundläggande styrmedel i politik överlag. På så sätt är ekonomiska villkor avgörande för måluppfyllelse inom kulturpolitiken.

Den offentliga finansieringen av kultur har sitt ursprung i en bildningssträvan och en politisk övertygelse om att det offentliga ska stå som garant för ett konstnärligt högtstående alternativ till ett massproducerat kommersiellt kulturutbud. Under senare decennier har dock kulturen kommersiella potential kommit att fånga politikens intresse allt mer.

Det ekonomiska utrymmet för kultur är beroende av kulturbudgeterna på kommunal, regional och statlig nivå. I ett långt tidsperspektiv är kulturens andel av budgeterna relativt stabil, vilket innebär att variationer är kopplade till den övergripande ekonomin snarare än till politiska prioriteringar. En bedömning av kulturens självständighet ur ett ekonomiskt perspektiv bör därför beakta såväl den ekonomiska utvecklingen som prioriteringar mellan politikområden.

Målet är alltså att ge alla i hela landet möjligheter till att ta del av ett brett kulturutbud. Också att skapa förutsättningar för konstnärer att kunna verka och skapa nyskapande konst med hög kvalitet överallt i landet.

Samhällets utgifter för kultur 2018

Staten:

Totalt ökade samhällets utgifter för kultur år 2018 med 1,2 miljarder kronor i 2018 års priser, vilket motsvarade 4,2 procent, jämfört med 2017. I kronor per invånare ökade utgifterna med 87 kronor (2 880 kronor/år/invånare).

Statens samlade kulturbudget uppgick till 13,6 miljarder kronor, vilket var en ökning med 8,2 procent jämfört med 2017. Av den totala statsbudgeten utgjorde kultur 1,4 procent, drygt fem procent högre än föregående år. Hälften av de ökade utgifterna stod folkbildningen för och resterande ökning bestod bland annat av ökade anslag till allmän kulturverksamhet, samt bidrag till litteratur och kulturtidskrifter. En stor ökning syntes också inom området bildkonst, arkitektur, form och design där anslagen ökade med 42 procent. Samtidigt minskades bland annat anslagen till området mediefrågor.

Kulturmiljöområdet innefattar skyddade och utpekade kulturmiljöer, kulturmiljöarbetets statliga anslag och ekonomi. Sedan 2000 har två nya anslag till kulturmiljö tillkommit, den kyrkoantikvariska ersättningen och anslag till Bidragsfastigheter, sammantaget har anslagen

till kulturmiljö gått från 500 miljoner kronor 2000 till över 1,2 miljarder 2018. Under samma tid har anslaget till kulturmiljövård dock minskat med 13 procent.

Flera länsstyrelser har minskat sina verksamhetsresurser till kulturmiljö. Mellan åren 2008 till 2018 motsvarar detta en minskning med 30 procent, från totalt 225 miljoner kronor till totalt 159 miljoner kronor i fasta priser. Det är få förändringar i antalet skyddade och utpekade kulturmiljöer de senaste tre åren. Flera länsstyrelser har påbörjat revideringsarbete i relation till riksintresse för kulturmiljövård, totalt har antalet riksintressen minskat från totalt 1 526 till 1 515 mellan åren 2017 och 2019.

Bland kommunerna är tillgången till planeringsunderlag för kulturmiljö fortsatt låg, 2018 svarade 50 procent av kommunerna att man hade ett kulturmiljöunderlag för hela eller delar av kommunen, övriga saknade.

Regionerna:

Regionernas utgifter för kultur var sammanlagt 4,5 miljarder kronor, vilket var en minskning med 0,5 procent jämfört med föregående år. Kultur utgjorde 1,5 procent av regionernas totala utgifter. Av 21 regioner minskade nio regioner sina utgifter per invånare jämfört med 2017. Minskningen var tydligast rörande de övriga kulturutgifterna, där bland annat verksamhet med anknytning till bibliotek och litteratur samt verksamheter inom bild, form, design och hemslöjd ingår. Totalt minskade de övriga kulturutgifterna med 216 miljoner kronor mellan 2017 och 2018, vilket är en minskning med 14 procent.

Kommunerna:

Kommunernas utgifter för kultur 2018 uppgick till sammanlagt 11,9 miljarder kronor, vilket var en ökning med 1,7 procent. Kulturutgifternas andel av kommunernas totala utgifter minskar dock över tid. Av samtliga 290 kommuner minskade drygt hälften sina kulturutgifter sett till kronor per invånare i 2018 års priser jämfört med föregående år. Denna minskande trend har pågått sedan 1998, vilket är så långt tillbaka som det finns jämförbara uppgifter. Kulturkostnaderna är relativt jämnt fördelade geografiskt över landet sett till invånare med en tendens till lägre kulturutgifter i kranskommuner till storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Förklaringen till att dessa kommuner satsar mindre än andra jämförbara kommuner är just närheten till större kommuner med kulturinstitutioner och kulturverksamhet som många är finansierade via statliga medel.

Kommunernas kostnader för kultur fördelas på posterna bibliotek, musikskola/kulturskola, stöd till studieorganisationer och allmän kulturverksamhet (vilken innefattar bidrag till museer, teatrar, kulturföreningar, arrangörer o.s.v.). Kostnader för musikskola/kulturskola ökade under hela tioårsperioden. För allmän kulturverksamhet och bibliotek ökade kostnaderna fram till 2017 då en minskning skedde. Stöd till studieorganisationer har minskat kontinuerligt under hela tioårsperioden.

Att kommuner och regioner befinner sig i ett alltmer besvärligt ekonomiskt läge kan också få stora konsekvenser för kultursamverkansmodellen. Kulturrådets uppföljning av kulturområdenas fördelning 2010 – 2018 visar bland annat att ”andelen statliga bidrag av de totala årliga offentliga bidragen har minskat i förhållande till de regionala och kommunala bidragen”. Där de statliga bidragen ökat med 3,4 procent mellan 2010 och 2018, har de årliga regionala bidragen ökat med 28,8 procent och de kommunala med 29,7 procent. År 2018 översteg de årliga kommunala bidragen för första gången de årliga statliga bidragen sedan modellen infördes.

Region Jämtland Härjedalens kulturfinansiering

Region- eller länsindelning skiljer sig stort över landet. Den kulturella finansieringen påverkas också av var regionen eller länet finns geografiskt och storleksmässigt i förhållande till större städer. Även här påverkas det kulturekonomiskt hur nära en region eller län är i förhållande till stora kulturinstitutioner.

Folkmängden i Jämtland och Härjedalen ökar totalt sedan några år beroende på dels inflyttning från övriga landet dels på inflyttning från andra länder. För Östersunds kommun ökas också folkmängden på grund av inomregional inflyttning, man kan också konstatera att nativiteten i Östersunds kommun överstiger mortaliteten. De inomregionala skillnaderna i folkmängd är däremot mycket stora.

Region Jämtland Härjedalens samlade budget för kultur för år **2019** var 152 250 miljoner kronor. Därav regionens egen insats på 56 419 mnkr, statsanslag 30 796 mnkr, intäkter 54 577 mnkr (summan inkluderar intäkter på Jamtli) och kommunalt anslag från Östersund kommun för Jamtli 10 458 mnkr. Medlen har gett 3 453 programaktiviteter över hela regionen, 31% av dem förlades inom Östersunds kommun.

Kommunernas finansiering

I jämförelse med andra kommuner måste man påminna sig om att förutsättningarna är väldigt olika i de olika delarna av landet. Residensstäder tenderar att ta ett större regionalt finansiellt ansvar kring till exempel breda kulturhus, teatrar, museer, konsthallar o.s.v. Som till exempel om en kommun är värdkommun för en eller flera statligt/regionalt finansierade kulturinstitutioner som självklart blir ett betydande tillskott till kulturlivet. Det påverkar också den kommunala finansieringen, där värdkommunen ofta står för byggande av och drift och underhåll av kulturell infrastruktur i form av kulturarenor.

Vidare påverkar kommunernas geografiska placering kring till exempel större kommuner eller städer med fasta kulturinstitutioner som invånarna lätt kan besöka för att ta del av utbudet. Vilket innebär att alla kommuner inte behöver prioritera kulturverksamheter i samma utsträckning utan att minska på möjligheterna för invånarna att ta del av ett aktivt kulturliv.

Man måste också påminna sig om att den regionala finansieringen över landet skiljer sig åt.

Med **2018 som jämförelseår** spenderade Östersunds kommun 990 kronor/invånare/år i kostnad för kulturverksamhet. Riksgenomsnittet är 1 273 kronor/invånare/år.

Enligt uppgifter från **2018 och kronor/invånare/år** så ser jämförelsen med kommuner med en likartad befolkningsmängd ut som följer:

Kommun	Nettokostnad kultur	Allmänkultur	Kulturskola	Bibliotek	Studieförbund
Borlänge	975	220	306	378	72
Borås	1365	574	291	468	31
Eskilstuna	1234	443	247	433	111
Gävle	1525	771	274	442	38
Halmstad	1230	360	282	553	36
Helsingborg	1296	660	163	429	44
Jönköping	962	309	237	382	35
Karlstad	1128	456	221	410	41

Linköping	1366	706	165	457	38
Luleå	1597	626	341	597	33
Lund	1338	582	188	526	42
Norrköping	1411	844	201	339	27
Sundsvall	1780	971	295	470	44
Södertälje	1102	447	241	372	41
Trollhättan	1758	983	234	502	39
Umeå	2439	1403	214	748	74
Uppsala	1011	370	187	402	52
Västerås	1243	647	171	362	63
Växjö	1314	572	222	497	23
Örebro	1179	566	269	309	35
Östersund	990	322	248	368	52

I jämförelse med norrlandskommuner, fortfarande uppgifter från 2018 och kronor/invånare/år:

Kommun	Nettokostnad kultur	Allmänkultur	Kulturskola	Bibliotek	Studieförbund
Umeå	2439	1403	214	748	74
Gävle	1525	771	274	442	38
Sundsvall	1780	971	295	470	44
Luleå	1597	626	341	597	33
Skellefteå	1472	560	333	509	70
Örnsköldsvik	1179	304	385	376	52
Östersund	990	322	248	368	52

När det gäller skillnaderna mellan kommunerna ovan finns det många orsaker till. Förutsättningarna är olika för varje kommun om kulturbudgeten innehåller kostnader för till exempel museer, äldre kulturmiljöer, konsthallar, konserthallar, teatrar o.s.v. Det finns ofta överenskommelser mellan kommuner och regioner kring lokaler för kultur och kostnader för kulturell verksamhet. Här visar sig också skillnader i skatteväxling. Siffrorna speglar också i viss mån kommunernas ambitionsnivåer och igen den geografiska placeringen.

Många kommuner har de senaste åren gjort investeringar i den kulturella infrastrukturen och har nya kulturarenor eller nyligen totalrenoverade. Till exempel Umeå, Luleå och Sundsvall, dessa kapitalkostnader finns då att finna under allmänkultur och i Umeås fall också under bibliotek. I Jönköping finns den relativt nya kulturarenan Spira som också huserar de regionala kulturinstitutionerna. Där är det regionen som byggt arenan och har alla kapitalkostnader varför det inte syns i den kommunala budgeten. Det är för övrigt den enda region som i modern tid byggt en kulturarena.

De flesta kommuner har liknande kostnader för sin grundläggande biblioteks- och kulturskoleverksamhet, skillnaderna ovan kan hänvisas till hur gamla eller nya deras faktiska lokaler för verksamheten är, kapitalkostnad igen och utökade kostnader för drift.

För Östersunds kommun inkluderar kostnaden ovan för allmänkultur bidraget till Jamtli. Man kan konstatera att i Östersunds kommun lägger stort ansvar på den ideella sektorn för att kunna erbjuda ett aktivt kulturliv i kommunen.

3.5 Kulturutgifter i Norden

Kulturutgifter i Norden presenterar befintlig statistik från Eurostat enligt COFOG-indelning av utgifter för kulturell verksamhet på statlig och lokal nivå samt i en andra del uppgifter från respektive lands statsbudget. *Kulturutgifter i Norden* visar att de nordiska ländernas totala utgifter för kulturell verksamhet ökade med sammanlagt 12 procent mellan 2009 och 2017. Under samma period ökade utgifterna per invånare med i genomsnitt 34 euro per invånare i länderna. Utgifter för kulturell verksamhet uppgår till mellan 0,5 och 1 procent av de nordiska ländernas BNP. Ländernas utgifter för kultur som andel av BNP ökade på Färöarna och i Norge mellan 2009 och 2017, men minskade i Sverige och på Island och Grönland. I Danmark och Finland var den kulturella verksamhetens andel av BNP under denna period oförändrad.

Island, Grönland och Norge har högst utgifter för kulturell verksamhet per invånare, Islands utgifter var år 2017 i genomsnitt 651 euro och Grönlands och Norges 495 respektive 438 euro per invånare. Danmark, Finland, Island och Sverige har större utgifter för kultur på lokal nivå än på statlig nivå, medan de norska, färöiska och grönländska kulturutgifterna är större på statlig nivå.

Kulturanslagen i respektive lands statsbudget för 2018 uppgick till mellan 1 och 2 procent av den totala budgeten. Störst andel av statsbudgeten utgjorde kulturutgifterna på Island, Färöarna, Grönland och Åland. På Island, Färöarna och Grönland återfinns också de högsta utgifterna för kultur per invånare. Utgifter för folkbildning står för en stor andel av flera av de nordiska ländernas statliga kulturutgifter, framförallt i Sverige där folkbildningen ensamt utgör nästan en halv procent av den totala statsbudgeten, men även i Finland utgör utgifter för folkbildning en stor andel av utgifterna.

Länderna skiljer sig åt avseende vilka kulturområden som får mest statliga medel. På Island var år 2018 ungefär 30 procent av de statliga kulturutgifterna budgeterade till musik och scenkonst, vilket också var de största utgiftsområdena för kultur i Norge och Danmark. Museum och arkiv utgjorde det största utgiftsområdet på Färöarna och litteratur, språk och bibliotek det största på Grönland.

3.6 Kulturella och kreativa näringar - KKN

Det finns ingen officiell svensk definition av vilka verksamheter som ingår i KKN men när Tillväxtverket definierar kulturella och kreativa företag så syftar myndigheten på ”de företag som har kulturskapande eller andra kreativa processer som bärande del av sin affärsidé eller som råvara” och inkluderar nio delbranscher: arkitektur, audiovisuellt, bild och form, kulturarv, litteratur, press, mode, reklam, scenkonst, litterärt och konstnärligt skapande i sin definition. Dessa indelade i fem huvudkategorier: **Kulturarv:** Museum, historiska miljöer, arkiv, specifika naturmiljöer och arkeologiska platser. **Scenkonst:** Teater, dans, musik, musikteater, opera, cirkus, festivaler, biografier och därtill kopplade områden som ljus- och ljudsättning, produktion av dekor, mask, attribut och scenkostymer o.s.v. **Bildkonst och form:** Bildkonstproduktion, hantverk, design och arkitektur. **Text och böcker:** Författande, bibliotek, förlag och tidningar. **Media:** TV och radio, film, video, foto, interaktiv media, webb, spel- och ljudproduktion.

Under 2016 omsatte KKN i Sverige 384 miljarder kronor och bidrog därmed med cirka 3,1 procent till BNP. I sektorn fanns cirka 130 000 verksamheter och cirka 143 000 anställda.

De KKNs förädlingsvärde ökade under perioden 2010 - 2016 med 11,4 procent. Könsfördelningen ibland förvärvsarbete inom den KKN sektorn är ungefär 55 procent kvinnor och 45 procent män.

I Kreameterens analysrapport *#1 den kulturella och kreativa sektorns ekonomiska utveckling 2010 - 2016* konstateras att KKN finns i hela landet. Däremot visar analysen att jämfört med övriga riket har Jämtlands län lägst andel KKN-företagare i relation till övriga näringslivet. Antalet företag inom sektorn har visserligen ökat med 11 % till cirka 1 300 stycken men under samma period minskade förädlingsvärdet inom branschen med 10 % vilket visar att satsningar på området krävs.

KKN-sektorn får allt större betydelse för samhället i stort, bland annat för stadsutveckling genom närvaron av kreativa verksamheter som påverkar stadens attraktivitet, tillväxt och innovationsförmåga. Arbetet med att skapa goda förutsättningar för KKN och öka möjligheterna för de verksamma aktörerna inom de olika delområdena sker i olika projekt. Ett av projekten genomförs på MittUniversitetet i samarbete med Östersunds kommun; *KKN för en mer hållbar framtid inom ramen för Agenda 2030*. Det har också visat sig de senaste åren att fler städer främjar KKN som drivande kraft för framtida utveckling. The UNESCO Creative Cities Network (UCCN) är ett sådant nätverk där man på olika sätt använder kreativitet som en mekanism för att nå en mer hållbar tillväxt och utveckling. Östersunds kommun är sedan 2010 viktig part av UNESCO Creative City of Gastronomy.

3.6.1 Kulturskapare

Hela KKN näringen bygger på kulturskaparna. Var kulturskapare bor varierar beroende på vilken typ av uppdrag, försäljning eller företag de får sin största inkomst från. En kartläggning som Myndigheten för Kulturanalys gjort kring kulturskapares villkor och om möjligheter att utöva av kultur i olika delar av landet. Rapporten visar att kulturskapare mer än andra yrkesgrupper väljer att etablera sig i storstäderna och väcker frågan om var kan man leva och verka som kulturskapare i Sverige.

Av rapporten framgår bland annat att:

- Kulturskapare är överrepresenterade i storstadskommuner.
- Kulturskapare med utländsk bakgrund bor i större utsträckning i storstadskommuner än kulturskapare som är födda i Sverige och har inrikes födda föräldrar.
- Kulturskapare har lägre förvärvsersättning än övriga, oavsett var i landet de bor.
- Bland kulturskaparna är det vanligare än bland övriga att vara någon form av kombinatör mellan frilansande kulturutövare och arbete inom andra branscher eller eget företagande.
- Det är vanligare bland kulturskapare att vara verksam inom privat egen verksamhet än inom andra typer av verksamhet, exempelvis primärkommunal förvaltning.

Karakteristiskt för kulturarbetsmarknaden och i synnerhet konstnärernas arbetsmarknad är låga löner trots en ofta mycket hög utbildningsnivå, korta uppdrag med allt färre tillsvidareanställningar och återkommande perioder av arbetslöshet.

4 Nuläge för kulturen i Östersunds kommun

Inom kommunen är samtliga kulturdiscipliner representerade på olika sätt. Via regionens kulturinstitutioner, kommunens egna verksamheter, kulturföretagare eller den ideella sektorn.

4.1 Östersunds Kulturskolan

Östersunds kommunala musikskola startade redan 1950. I dag är kulturskolan en modern kulturskola med ett stort kursutbud och brett uppdrag. Ett 30-tal lärare undervisar elever enskilt och i grupp vid kommunens samtliga grundskolor och i de hyrda lokalerna på Folkets Hus. Uppdraget för kulturskolan är att erbjuda alla unga mellan 6 och 20 år att prova på att skapa tillsammans med andra. Målet är att varje elev ska få uppleva den lycka och lust som kulturen kan erbjuda.

Kulturskolan är en frivillig och avgiftsbelagd fritidsverksamhet, med verksamhet under hela året. Kulturskolan erbjuder eleverna en stor bredd av kreativitet och utbildning i olika uttrycksformer som musik, musikal, bild, dans och drama/teater. Målet är att förmedla ett kulturarv till eleverna samtidigt satsa på förnyelse och uttrycksformer som speglar den tid eleverna själva lever i. Utbudet ska vara utformat så att det inte utesluter någon grupp i samhället, utan stärker och utvecklar alla barns och ungas kreativa förutsättningar. Genom föreställningar, konsert och utställningar får eleverna visa vad de har lärt sig och andra får uppleva kultur.

Östersunds kulturskola har varit framgångsrika i att söka och beviljas de senaste årens riktade statliga medel för utveckling av kulturskolan. Verksamheten är också aktiva i det pågående nationella arbetet med utveckling av kommunal kulturskola.

4.2 Östersunds bibliotek

Östersunds bibliotek består av ett huvudbibliotek och tre områdesbibliotek och en biblioteksbuss. Dagligen har biblioteken över 1000 besökare. Biblioteken har en central betydelse för människor i alla åldrar och är kommunens mest besökta mötesplats. Filialbibliotek ska vara en central mötesplats i närområdet, där det ska ha en tillgänglighet efter närområdets behov och efterfrågan.

Biblioteksverksamheten styrs av bibliotekslagen (2013:801) samt uppdrag från Kultur- och fritidsnämnden. Biblioteket har även ett uppdrag att stödja skolbiblioteksverksamheten för kommunens grundskolor. Folkbiblioteken ska även verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteksverksamhet finnas till för alla, men att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de prioriterade grupperna barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska samt de nationella minoriteterna.

I dag är biblioteken öppna för alla med bra öppettider och med en tillgänglig och inkluderande verksamhet. Biblioteken inspirerar barns läsning och kompletterar utbildningssektorn inom läskunnighetsområdet. Besökarna kan låna medier, läsa tidningar, söka information, delta i programverksamhet och använda publika datorer. Verksamheten har förändrats i och med digitaliseringen, i synnerhet för de äldre och de socioekonomiskt svaga grupperna.

En nationell biblioteksstrategi har arbetats fram och överlämnats till regeringen. Vad som sker med den nationella strategin framöver kommer att påverka bibliotekets verksamhet. Enligt strategin ska biblioteken vara en del av hela samhällets digitaliseringsstrategi och en av de centrala samhällsinstanser som leder förflyttningen till ett nytt informations- och kunskapssamhälle.

Östersund bibliotek samarbetar med Region Jämtland Härjedalens regionala biblioteksverksamhet.

Östersund biblioteket har framgångsrikt sökt och beviljats riktade statliga medel för till exempel: Stärkta bibliotek samt läsfrämjande medel för verksamhet riktat till barn och unga. Under de senaste två åren har biblioteket beviljats 4,7 miljoner för att utveckla verksamheten.

4.3 Bild och form

Östersunds kommun tillhör en region som har många aktiva och framgångsrika bild- och formkonstnärer. Många av dem arbetare som enskilda entreprenörer och hyr eller äger sina ateljéer över hela regionen.

Region Jämtland Härjedalen/kulturen och Östersund kommun har båda stora innehav av bild- och formkonst som används för offentlig utsmyckning. Syftet med kommunens konstinnehav är att ge en så allsidig belysning som möjligt av vår tids konst och skapa en trivsamt miljö för personal, brukare och besökare i kommunens lokaler. Kommunens konstinnehav är både ett kulturellt värde men också ett ekonomiskt värde att förvalta och värdesätta. Östersunds kommun har en konstpolicy som är beslutad av kultur- och fritidsnämnden hur hanteringen av konsten ska ske. Kommunen har en digital plattform i form av en hemsidan (konstwebben) för offentlig konst samt konstnärliga gestaltningar gjorda i samband med ny- och ombyggnationer i kommunen.

Region Jämtland Härjedalen/kulturen driver också konst i landstinget och konstkonsulent med egen verksamhet. Inom Region Jämtland Härjedalen/kulturen finns också hård- och mjukslöjds konsulenter anställda som driver stor offentlig verksamhet inom de disciplinerna.

I Östersund finns några gallerier som drivs entreprenöriellt, Galleri LUX i samarbete med Jämtlands läns konstförening är en sedan ett år ny aktör på marknaden. Det finns också några kollektivt drivna konsthantverksaffärer/gallerier. Östersunds kommun äger Ahlbergshallen där Härke konstcentrum och Östersunds konstklubb tillsammans driver utställningsverksamheten. Jämtlands läns museum/Jamtli har en mindre utställningsyta där de exponerar både de egna samlingarna och bedriver utställningsverksamhet i samarbete med Jämtlands läns konstförening. I ett samarbete mellan Amtli och Nationalmuseum invigdes 2018 en ny byggnad i form av en utställningshall, där man visar Nationalmusei samlingar.

Östersunds kommun bekostade 1992 skapandet av Härke konstcentrum på Frösön som innehåller 14 ateljéer i olika storlekar för uthyrning och en utställningslokal som också fungerar som kurslokal. Ateljéerna hyrs ut i första hand till yrkesverksamma konstnärer och konsthantverkare och uthyrningen drivs av Härke ateljéförening. I källarplanet iordningställdes en 300 kvm stor grafikverkstad som idag drivs i föreningsform som Östersunds kollektiva grafikverkstad. Grafikverkstaden är en miljövänlig verkstad inom disciplinen. I ett samarbete mellan Härke konstcentrum, Region Jämtland Härjedalen Kulturen och Östersunds kommun utlyser man varje år Härke konstnärstipendium som lockar många sökande från hela världen.

4.4 Teater och drama

Inom Region Jämtland Härjedalen Kulturen finns länets professionella scenkonstverksamhet, Estrad Norr, del av Norrlands nätverk för musikteater och dans, vars uppgift är att producera teater, musikteater för barn och ungdom och andra scenkonstproduktioner inom musik och

dans. De regionala verksamheterna har ett regionalt uppdrag med turnerande produktioner och har sina permanenta produktionslokaler och administrativa lokaler vid Folkets hus i Östersund.

Teater Barda är ett samarbete mellan Estrad Norr och Östersunds kommun. Teater Barda, som varit verksamma i över tio år, är en scenkonstgrupp där skådespelarna består av personer med en utvecklingsstörning eller ett psykiskt funktionshinder. Gruppen skapar kvalitativ scenkonst som visar på skådespelarnas färdigheter och samtidigt integrerar dem i ett professionellt yrkesliv.

Föreningen Scenkonst Östersund är en stor och driftig teaterarrangör i Östersund. De ansvarar för en stor del av de teaterproduktioner som visas på Storsjöteatern. Föreningen är den tredje största i Sverige av de 240 Riksteaterföreningarna.

Östersund teaterverkstad som förening bedriver teaterverksamheten för intresserade amatörer och har lokaler på Bangårdsgatan som ägs och drivs av Östersunds kommun. De arbetar med pedagogisk verksamhet, repetitioner och föreställningar. I lokalerna sker också konstöverskridande evenemang och teaterverkstan samarbetar regelbundet med andra konstdiscipliner.

Sedan några år är den ideella scenkonstföreningen Undantaget (tidigare Jämtlands kulturkompani) etablerade i regionen. De arbetar som frigrupp med för varje produktion ihopsatta ensembler. De är bland annat aktuella med en långsiktig satsning på sommar-teater i Östersund. De gör till sommaren 2020 sin tredje sommar-teaterproduktion. Alla har skett med bidrag från bland andra Östersunds kommun. Sedan 1950-talet har olika konstellationer bedrivit nyårsrevy i Östersund. Heimkokerevyn, Jämtrevyn och nu Östersunds revyn som sedan 2002 fortsätter med traditionen. Förutom dessa finns en spirande frigrupp som fokuserar på barn- och ungdomsproduktioner, Norrskensteatern. Dessutom det finns också en grupp som ägnar sig åt improvisationsteatern; Jämtimpro.

Man måste också påminna sig om att brett inom scenkonstområdet finns många kopplade områden som regi, producentskap, ljus- och ljudsättning, produktion av dekor, mask, attribut och scenkostymer o.s.v. Många verksamheter som drivs entreprenöriellt.

4.5 Musik

Östersund är en stad med ett livligt musikliv inom alla genrer som framförallt drivs av ideella krafter. Staden, kommunen och regionen har och fortsätter producera många framgångsrika musikartister, men också verksamma inom många närliggande fält som låtskrivande, komposition, arrangering, inspelningsteknik o.s.v. Många av de aktiva musikerna har valt att flytta tillbaka hit efter till exempel genomförda utbildningar. De väljer att bo här och ha sin utkomst både här och på den nationella och internationella arenan. Professionella, semiprofessionella och amatörer finns inom alla upptänkliga musikgenrer inom kommunen.

Den professionella musikinstitutionen är Estrad Norr inom Region Jämtland Härjedalen/kulturen och har numera inga musiker fast anställda. Estrad Norr distribuerar inköpta produktioner för turnéer runt om i länet enligt sitt regionala uppdrag. Musikteatern, del av Norrlands nätverk för musikteater och dans, vars uppgift är att producera musikteater för barn och ungdom, är också en stor arbetsgivare för frilansande artister inom genren.

Evenemang av musikalisk karaktär inom alla genrer bedrivs på många platser i många olika lokaler runt om i Östersund och regionen. Flitigt använda lokaler är kyrkor, församlingsgårdar, föreningshus, bygdegårdar, pubar, kaféer, Folkets hus, Gamla teatern, Storsjöteatern o.s.v. När det gäller elförstärkt musik är det den förväntade publikmängden som sätter gränserna för valet av lokal för evenemanget.

De i regionen aktiva musikstudios drivs entreprenöriellt och har egna lokaler.

4.6 Dans

Östersund har flera framgångsrika privata dansentreprenörer/dansskolor. Östersunds kulturskola erbjuder sedan något år också undervisning i dans för barn och unga.

Region Jämtland Härjedalens delaktighet i Norrlands nätverk för musikteater och dans ska uppfylla sitt professionella dansuppdrag i Östersund. Norrdans produktioner gästar Östersund och regionen regelbundet. Estrad Norr har också ett ansvar att regelbundet erbjuda mindre professionella dansproduktioner.

Några dansformer drivs i ideell föreningsform som till exempel folkdans, tango, bugg, lindy hop o.s.v.

4.7 Litteratur

Det skrivna ordet är språk- och kulturbärande och litteraturen är en egen konstdisciplin. Viktigt är att ge utrymme för att aktivt arbeta med litteratur som ett pedagogiskt verktyg både för att stimulera till eget läsande och skrivande. Professionella författare och översättare måste få utrymme att utöva disciplinen i olika sammanhang.

Region Jämtland Härjedalen/kulturen driver en regional biblioteksverksamhet med ett brett regionalt uppdrag.

Östersunds bibliotek bedriver en, för litteraturen, viktig verksamheten som är bred och varierad. Biblioteket har i dag ett nätverk med oräkneliga samarbetspartners, en levande samhällsinstitution som är ett viktigt nav för Östersund och för Jämtland. Bibliotek erbjuder ett välkomnande rum för alla grupper av människor i alla åldrar. Genom att vara inträdesfria är det kanske vårt mest använda offentliga rum, ett vardagsrum borta från hemmet.

I kommunen och regionen finns flera aktiva författare bosatta vilket är en stor tillgång för litteraturen. Östersunds kommun är också sedan 2018 fristadskommun inom det internationella nätverket ICORN (International Cities Of Refuge Network). Under 2020 avslutar den första fristadsgästen sin tvåårsperiod och en ny gäst välkomnas, båda inom disciplinen litteratur.

4.8 Film och media

Filmpool Jämtland en del av Region Jämtland Härjedalen/ Läns-kulturen bedriver stödande och pedagogisk verksamhet i hela länet enligt sitt uppdrag. De driver projekt och samverkar med många organisationer och föreningar. Filmpool Jämtland har sina permanenta lokaler vid Folkets hus. Filmpool Jämtland bedriver mycket verksamhet tillsammans med ungdomar och de i länet verksamma professionella inom disciplinen.

Gymnasieskolans estetprogram och medieprogram utbildar inom både sceniska och digitala medier.

Folkets bio Regina drivs i egna lokaler i föreningsform via det nationella nätverket Folkets bio. Uppdraget är att visa film från hela världen för alla åldrar utan ett strikt kommersiellt syfte. De har ett årligt kulturföreningsbidrag från Östersunds kommun. Kommersiell biograf finns i Östersund, Biostaden.

Inom disciplinerna finns många näringsidkare i regionen som arbetar både lokalt och nationellt. Många framgångsrika fotografer, grafiska formgivare, reklambyråer, illustratörer, produktutvecklare och designers. Flera producenter av video, marknadsförings- och informationsmaterial. Genreöverskridande producenter av till exempel appar, dator- och TV-spel. Ett flertal framgångsrika filmskapare och animatörer som gjort sig kända på de större arenorna, vilka producerar allt som kort- och långfilm, dokumentärer och TV-material.

4.9 Kulturarv

Kommunen har många fysiska kulturarv. Till exempel välbevarad arkitektur, kulturhistoriska byggnader, kulturmiljöer, logistiska och infrastrukturella lösningar som vägar, broar o.dyl, hembygdsgårdar, tonsättarbostad, samiska kulturarv och kulturmiljöer, fornlämningar och offentlig utsmyckning genom generationerna. Förvaltningsansvaret för de olika kulturarven ligger på flera olika instanser inom och utom kommunen. Några av förvaltarna uppbär kommunala bidrag för sitt arbete, andra har statliga och regionala bidrag. Många kulturarv är också en besöksnäringfaktor.

Kommunens kulturmiljöprogram för etapp 1 Östersunds centrum publicerades under 2014. Just nu arbetar kommunen med att ta fram etapp 2 och 3 av kulturmiljöprogrammet som berör yttre stadsdelar och landsbygden. Arbetet går att följa via Östersunds kommuns kulturmiljöwebb.

Kulturarv är viktigt för identitet och förankring. Östersunds kommun ska värna om, vårda och utveckla kulturarvet i syfte att levandegöra historien och bidra till att sprida kunskaper om kommunen långt utanför dess gränser. Hembygdsrörelse är en viktig part i arbete med kulturarvet. Kulturmiljövårdens syfte är att bevara, vårda och informera om bygdens kulturarv som tar sig uttryck i byggnader, stadsmiljöer och landskap. Kulturmiljövården ska inte begränsas till den som enbart är unikt och eller ålderdomligt, utan även riktas mot hela miljöer och landskapets helhet.

Kulturarv upplevs bäst i sin ursprungliga form. Den fysiska upplevelsen att få vara i och bruka ett kulturarv är oftast den bästa pedagogiska formen när man ges chansen att uppleva med alla sinnen. Samlingar av olika slag kan digitaliseras för att människor ska kunna få tillgång till dem på ett smidigt sätt, till exempel i undervisningssammanhang för barn och unga, men eftersom många platser drivs av ideella krafter saknas resurser för arbetet. Föreningarna i föreningarna uteblir dessvärre.

4.9.1 Jamtli

Region Jämtland Härjedalen, Östersunds kommun, Hembygdsförbundet Jämtlands län - Heimbygda, och Jämtlands läns konstförening är bildare av Stiftelsen Jamtli. Stiftelsens ändamål är att förvalta stiftelsens samlingar och markområden och hålla dem tillgängliga för allmänheten. Stiftelsen ska inom i huvudsak Jämtlands län bedriva och främja

kulturminnesvård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet. Stiftelsen äger, genom uthyrning eller affärsmässigt, utnyttja de byggnader som stiftelsen äger.

Östersunds kommun, Region Jämtland Härjedalen, Heimbygda och Jämtlands läns konstförening lämnar följande uppdrag för verksamhetsåren 2019 - 2022. Uppdragsavtalet åtföljs av årsavtal från vardera Östersunds kommun och Region Jämtland Härjedalen. Årsavtalen reglerar uppdrag, uppföljning och årlig ersättning från respektive huvudman till stiftelsen.

Stiftelsens inriktningsmål är:

- Främja kultur och kulturarv som drivkraft för regionens utveckling och kvalitet
- Främja av en tillgänglig, socialt hållbar och jämlik kulturell infrastruktur
- Främja barns och ungas delaktighet och inflytande i utveckling av kulturlivet
- Främja ett utbud som kännetecknas av kvalitet, förnyelse och hållbarhet
- Främja ekologisk hållbar utveckling

Jamtli är den regionala institution som bär ansvaret att ett levande kulturarv bevaras, används och utvecklas. Stiftelsen gör det på många olika sätt. Bland annat genom varierad verksamhet i sina anläggningar med som länsmuseum med tillhörande friluftsmuseum, konsthall, teknikland, fjällmuseum och mobila verksamheter runt om i regionen. De erbjuder stor pedagogisk verksamhet öppen för alla inom disciplinen.

4.9.2 Hembygdsgårdar och Stadsmuseum

I alla delar av kommunen förekommer hembygdsgårdar i olika storlek. Alla drivs i föreningsform och många har ett årsbidrag för drift/underhåll och verksamhet från Östersunds kommun.

Föreningen gamla Östersund driver ett stadsmuseum. Detta är beläget i Ahlbergshallen i Östersund en byggnad som ägs av Östersunds kommun som också står för fastighetskostnaderna.

4.10 Folkbildning

Folkbildningen genom studieförbunden är en resurs i det livslånga lärandet. Studieförbunden har stor betydelse för att stärka människors kreativitet och möjligheter till eget skapande. De har också en viktig funktion för amatör- och ungdomskulturen och spelar en viktig roll för att främja det mångkulturella samhället.

Inom Östersunds kommun verkar 10 studieförbund: Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Folkuniversitetet (FU), Ibn Rushd, Kulturens bildningsverksamhet (Kulturens, KBV), Medborgarskolan, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV), Sensus, Studieförbundet Bilda, Studieförbundet Vuxenskolan (SV).

Studieförbunden är i kommunen aktiva både i sin traditionella studiecirkelverksamhet, men också viktiga aktörer i det kulturutbud som erbjuds. Ofta är de egna arrangörer eller figurerar i roll som medarrangörer med det övriga föreningslivet kring kulturarrangemangen som produceras i kommunen.

4.11 Samisk kultur

År 1977 erkändes samerna som ett urfolk i Sverige och därmed Europas enda urbefolkning. Sametinget är sedan 2010 förvaltningsmyndighet för samisk kultur och bär därmed det övergripande ansvaret för frågor som berör denna. Sametinget uppdrag är bland annat att bidra till utveckling av ett starkt och mångsidigt samisk konst – och kulturliv. Den sydsamiska kulturens historia, samtid och utveckling utgör en viktig del av regionens kultur och kulturarv och ska särskilt främjas.

Stiftelsen Gaaltije uppgift är att bygga upp och förvalta det sydsamiska kulturarvet med hänsyn till material, berättelser och kunskap. Stiftelsen ska aktivt verka för att synliggöra sydsamisk konst och kultur genom att bland annat driva Gaaltije – sydsamiskt kulturcentrum. Kulturcentret ska vara öppet för allmänheten och genomföra aktiviteter som gagnar det sydsamiska samhällets behov och bidrar med kunskap om det sydsamiska samhället och kultur. Gaaltije uppbär kommunalt årligt bidrag från Östersunds kommun.

Östersunds kommun är samisk förvaltningskommun vilket innebär att kommunen har åtagit sig att särskilt arbeta för att aktivt främja samisk kultur. Kommunen ska verka för att samer ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. Det kan ske på flera sätt.

Idag arbetar bland annat Östersunds bibliotek aktivt med en rad kulturaktiviteter inom ramen för deras arrangemang. Det rör sig om föreläsningar, bokfrukostar, sagostund för barn och unga, författarsamtal med mera. Vidare har Kulturskolan ambitioner om att kunna erbjuda verksamheter som möter de samiska barnens/elevernas behov som stärker deras kulturella utveckling. Östersunds kommun har ett flertal konstverk av samiska konstnärer, skyltar till konstverk eller konstnärliga gestaltningar i samband med 1% -regeln har även sin titel på sydsamiska.

Inom regionen finns en rad samiska kulturutövare, men i Östersunds kommun är de förhållandevis få.

5 Mötesplatser för vissa målgrupper

Östersunds kommuns folkhälsost strategi för perioden 2019 - 2023 (beslutad av Kommunfullmäktige 2019-04-118) pekar på att delaktighet och inflytande är bland de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Att skapa tillgängliga mötesplatser för alla medverkar både till att förbättra folkhälsan och till samhällets utveckling. Kommunen behöver, i samverkan med civilsamhälle och näringsliv, utveckla både fysiska och digitala mötesplatser, där människor kan mötas i en blandning av åldrar, bakgrund och andra förutsättningar. Detta ökar medborgarnas möjlighet att bygga sociala nätverk och delta i aktiviteter, vilket ökar känslan av tillhörighet.

5.1 Mötesplatser för äldre

Mötesplatserna har som uppdrag att i samverkan med frivilligorganisationer och föreningar bedriva förebyggande, öppen verksamhet främst för äldre personer över 65 år som bor i ordinärt boende. Verksamheten ska erbjuda ett varierat program med olika aktiviteter. Verksamhetens planering sker kontinuerligt i samverkan med besökarna, föreningar, underhållare, föreläsare, kommunen, regionen m.fl. Det finns totalt 11 mötesplatser i kommunen varav alla drivs i kommunala regi.

Idag erbjuds besökarna möjlighet att lyssna på musikunderhållning, se film, bildvisningar, ta del av olika föreläsningar, utflykter till museum och olika sevärdheter i kommunen och närliggande kommuner, konstutställningar, stickcafé, fysiska aktiviteter och kontinuerlig information och stöd i IT- teknik.

Östersunds kommun är sedan 2019 medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) nätverk Age Friendly Cities and Communities AFCC. WHO har identifierat 8 arbetsområden för att skapa samhällen som stödjer ett aktivt och hälsosamt åldrande. Arbetsområdena är: Utomhusmiljöer och byggnader, Transporter, Bostäder, Social delaktighet, Respekt och social tillhörighet, Medborgardeltagande, Arbete och volontärinsatser, Kommunikation och information och Samhällsstöd och hälsovård. Åtagande innebär omfattar både äldre och personer med funktionsnedsättningar. Arbete med AFCC kombineras med implementering av Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

5.2 Kultur för och med funktionsnedsatta

Med funktionsnedsättning räknas de som har en eller flera fysiska, psykiska eller medicinska funktionsnedsättningar. Dessa får inte bero på tillfällig skada eller sjukdom. Därtill ska det innebära att de alltid, nästan alltid eller ibland har svårt att delta i dagliga aktiviteter.

Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Regeringskansliet, Socialdepartementet, SÖ 2008:26 Artikel 30: Deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott. Konventionen anger att funktionsnedsatta ska på lika villkor kunna ta del av alla former av kulturutbud och ska också beredas plats att själva vara kulturellt skapande.

Med utgångspunkt i flera kulturvaneundersökningar och statistiska underlag kan konstatera att gruppen generellt besöker kulturaktiviteter i mindre utsträckning än övriga grupper. Orsaker till det kan sökas i brister i den fysiska tillgängligheten på många kulturarenor/lokaler. Gruppen är också ofta uteslutna från att kunna själva vara kulturaktiva och skapande. Ett stort behov som berörs i många undersökningar är svårigheten att som funktionsnedsatt kunna delta i eget kulturskapande. Igen finns där den fysiska tillgänglighetsproblematiken, men det som kanske är mest anmärkningsvärt är bristen på kompetens hos lärare, coacher och pedagoger inom kulturområdet. Få kultur- eller estetiska utbildningar berör gruppens diversifierade och ibland komplexa utmaning pedagogiskt.

Vård och omsorgsförvaltningen inom Östersunds kommun har regelbunden verksamhet för gruppen funktionsnedsatta

Aktuellt just nu är att kommunen utvecklar en ny mötesplats för målgruppen som öppnade januari 2020. Där finns en scen för uppträdande i cafédelen samt ett rum för skapande verksamhet. Bland annat planeras för utställningar med konstverk skapade av personer med funktionsnedsättning.

6 Barn och unga

Kultur för barn och unga har länge varit en återkommande prioritering i svensk kulturpolitik. Sedan en tid tillbaka är det ett uttalat mål att ”särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur” (prop.2009/10:3). Eftersom bristen på information och oklar ansvarsfördelning gör det

idag svårt att exakt bedöma i vilken utsträckning och på vilket sätt ungas kultur stöds av det offentliga. Mycket tyder på att merparten av stödet till kultur för barn och unga går till kultur för de yngre barnen, snarare än till unga.

Internationella och nationella kulturvaneundersökningar för unga genomförs med jämna mellanrum. De senaste årens undersökningar visar framförallt att ungas kulturbegrepp är i ständig rörelse och inte helt enkelt låter sig definieras. Det är inte självklart vad som räknas in i kulturvanor eller kulturutövande bland unga. Ungas kulturuttryck har en tendens att breddas och förändras. I kulturvaneundersökningarna räknas också det som sker inom skolans ram in, alltså är de inte helt relevanta för vad unga konsumerar eller skapar inom kulturområdet på sin fria tid. I undersökningarna går det att se att både att skapa och att ta del av kultur för unga i allt större grad sker på den digitala arenan.

Östersunds kommun har under 2019 i förskoleklass, årskurs 4 och årskurs 7, genomfört *Hälsosamtalen i skolan* en länsgemensam mall för alla kommuner inom Region Jämtland Härjedalen. I denna frågar man bland annat om hur eleverna uppfattar sin skolmiljö, matvanor, alkohol, rökning, snus, rörelsevanor och allmäntillstånd. Man frågar också om man deltar i någon fritidsaktivitet, svaren på den frågan kan vara relevant för denna rapport, däremot har man inte i frågeställningen specificerat om fritidsaktiviteten varit av kulturell, idrottslig eller annan art. I förskoleklass inkom 614 svar. Av dessa svarade 147 pojkar och 186 flickor Ja och 112 pojkar och 92 flickor Nej till om de regelbundet deltog i någon fritidsaktivitet, vilket betyder att merparten är fritidsaktiva. I årskurs 4 inkom 541 svar. Där svarade 218 pojkar och 235 flickor Ja och 88 pojkar och 70 flickor Nej, en viss ökning av aktiva från svaren som inkom i förskoleklass. I årskurs 7 inkom 493 svar och av dessa svarade 160 pojkar och 186 flickor Ja och 85 pojkar och 53 flickor Nej. En viss minskning går att se men fortfarande är merparten fritidsaktiva. Enkäten efterfrågar inte och visar därmed inte på några anledningar till varför ökning eller minskningen av fritidsaktiva unga sker.

6.1 Kultur i skolan

Kulturens betydelse för människans utveckling och hälsa får allt större plats inom den vetenskapliga världen, området intresserar allt fler kunskapsfält, hjärnforskning såväl som skol- och kreativitetsforskning som forskning om hälsa. Forskningen indikerar att kultur och kreativitet är viktigt för alla, både liten och stor. Inom förskolan och skolan talas det om vikten av att de unga får lära och utvecklas med stöd av alla sina förmågor. De estetiska läroprocesserna stödjer detta förhållningssätt. Att de unga får tillgång till sin kreativa förmåga har stor betydelse för morgondagens samhälle.

Östersunds kommunen följer de läroplansbundna statliga direktiven för de estetiska ämnena, vilket ger utrymme för en grundläggande utbildning i de estetiska ämnena.

Från 2009 har varje kommun haft möjlighet att söka Skapande skola medel från Kulturrådet. Anledningen till att staten säkrade medel var att en nationell utredning visade på alltför stora olikheter i vårt land. De ville säkra likvärdighet och kvalitet för barn och unga. Östersunds kommun har sedan start varit aktiva och framgångsrika i att söka och beviljas dessa medel. Medlen är villkorade till eleverna och till de professionella kulturutövarna. Medlen är årliga och det finns ingen garanti att de återkommer, alltså finns ingen möjlighet att planera långsiktigt.

Under 2017 utarbetade Barn- och utbildningsförvaltningen i samarbete med Kultur- och fritidsförvaltningen ett förslag till en Kulturgaranti i skolan. Många kommuner har valt att just

garantera alla elevers tillgång till möten med professionella kulturutövare och på så sätt garantera upplevelser av kultur både som konsument och i eget skapande. (se bilaga 3)

Den 2020-06-24 beslutade barn och utbildningsnämnden (Dnr 00173-2019 § 61) att finansiera ett eget kulturhjul för kultur i skolan som ska iscensättas under läsåret 2020/2021. Det föreslagna kulturhjulet innehåller upplevelse, eget skapande och till en del kompetensutveckling/inspiration för pedagoger. Ambition är förutom ovanstående att de kulturella uttrycksformerna i ett långsiktigt perspektiv integreras mer i verksamhetens pedagogik.

7 Kulturföreningar

Östersunds kommun har ett 60-tal registrerade kulturföreningar inom alla kulturgerner. Dessutom finns 45 hembygds- och byaföreningar registrerade. Många av dem är aktiva ideella kulturarrangörer som är väldigt viktiga i de kulturliv som erbjuds både fast bosatta invånare och besökare i kommunen. Kulturföreningarna innefattar allt från genrespecifika föreningar till föreningar kring hembygdsgårdar eller föreningshus.

Vid sidan om etablerade förenings- och företagsformer växer nu nya former för organisation fram. Om unga alls väljer att organisera sig så väljer de ofta att organisera sig i informella, eller åtminstone mer flexibla, civilsamhälleliga former. Samtidigt blir politiken på alla nivåer, men kanske i synnerhet lokalt, alltmer vänligt inställd till det kulturella näringslivet.

8 Kulturanläggningar i Östersunds kommun

Kommunen äger 5 fastigheter för kulturellt bruk, samtliga i Östersund. Storsjöteatern för teater, dans och andra evenemang. Östersunds bibliotek för biblioteksverksamhet. Östersunds teaterverkstad, lokaler för amatörteater. Ahlbergshallen för utställningsverksamhet och Stadsmuseum. Härke konstcentrum, lokaler för enskilda konstnärateljéer, en mindre utställningslokal och en grafisk verkstad. Kommunen ansvarar för grundläggande fastighetsdrift på dessa anläggningar. Storsjöteatern dagliga verksamhetsdrift är upphandlad av en extern driftare. Kommunen är också en av stiftarna till Jamtli som är det regionala centret för kulturarv. Kommunens idrottsanläggningar till exempel Sporthallen och Östersunds Arena används regelbundet till olika former av kulturellerade evenemang.

Exercishallen på Stadsdel Norr har under de senaste åren varit arena för många olika former av kulturarrangemang. Fastigheten har tidigare ägts av Östersundshem men sedan 2020 återfinns fastigheten i kommunens ägo. Ambitionen är att hallen fortsatt ska kunna vara en arena för kultur.

I kommunen finns många hembygdsgårdar, föreningshus och byföreningsfastigheter av olika slag som ofta används för olika kulturellerade arrangemang. Dessa har möjlighet att söka ett årligt bidrag för sin anläggning, dessutom finns möjlighet att söka drift- och underhållsbidrag för föreningsägd samlingslokal. Många andra lokaler, offentliga och privata, används till kultur- och nöjesarrangemang till exempel kyrkor, församlingsgårdar, pubar, kaféer, Folkets hus, Gamla Tingshuset, Gamla teatern, Frösö Park o.s.v.

Tillgänglighetskraven för en arrangör gäller även de fristående arrangörer, till exempel kulturföreningar. Men de flesta har inga finansiella resurser för de åtgärder som kan krävas,

dessutom är det inga av de fristående arrangörerna som äger sin lokal alltså blir det en omöjlig ekvation av göra de tillgänglighetsanpassningar som krävs.

Inom kommunen saknas däremot adekvat akustisk musiklokal för inte elförstärkt musik inom alla genrer. Elförstärkta evenemang har däremot många lokaler där arrangemang är möjliga.

9 Östersunds kommun som evenemangsstad

Evenemang är viktiga för Östersund. Östersunds kommun har ambitionen att utbudet av evenemang ska vara brett och inkludera idrott, kultur, mässor och möten som gynnar många och olika intressen spridda över året.

Östersunds Kommun har via sin Evenemangsstrategi tillsammans med ETOUR definierat evenemang enligt följande: Arrangemang/tävlingar/möten/mässor som:

- är avgränsade i tid och rum
- ligger utöver det vardagliga programmet
- inkluderar ett uttalat innehåll
- har arrangörer och deltagare/besökare

Ofta är det de stora idrottsarenorna som används för evenemang.

Evenemang skapar tillväxt och Östersund har en lång och stolt tradition av att arrangera internationella idrottsevenemang. Något som också kunnat påvisa positiva turismekonomiska effekter i rapporten *Effektstudie av skidskyttet och skidstadions utveckling i Östersund*. Återkommande evenemang och kontinuerlig utvärdering skapar goda förutsättningar för utvecklingen av idrottsanläggningar och aktivitetsytor.

Däremot har inte antalet kulturevenemang av större format eller dignitet ökat.

9.1 Kulturevenemang/arrangemang i Östersunds kommun

Östersunds kommun har ett engagerat och rikt föreningsliv med ett brett kulturutbud sett till befolkningen och kommunens storlek. Stora delar av kulturutbudet initieras och drivs av ideella krafter. Med förändrade levnadsvanor och intressen upplever föreningarna, både i tätort och på landsbygden, svårigheter med att rekrytera medlemmar till föreningen. Vilket de senaste åren naturligtvis påverkat mängden publika arrangemang. Bidragsnivåerna från kommunen och regionen till arrangerande kulturföreningar har inte heller ökat utan stått på samma nivåer under flera år, vilket också påverkar föreningarnas möjligheter att öka eller ens bibehålla samma mängd arrangemang.

Kommersiella kultur- och nöjesarrangörer genomför regelbundet arrangemang i kommunen. Till exempel genomfördes 2015 en av deltävlingarna av Melodifestivalen i Östersunds Arena.

9.2 Bidragsnormer kulturen Östersunds kommun

För att ha möjlighet att söka bidragen inom kulturområdet i Östersunds kommun måste föreningen vara registrerad hos kommunen, eller vara ungdom under 25 år. Ett nystartsbidrag beviljas för att uppmuntra till bildande nya kulturföreningar. Sökbara bidrag är Arrangör/evenemangsbidrag, Årsbidrag för kulturföreningar och hembygdsföreningar. För unga under 25 utan föreningstillhörighet finns bidrag till kulturarrangemang att söka.

Kulturföreningar liksom idrottsföreningar har möjligheter att söka tillfälliga bidrag som Projekt för och tillsammans med barn och unga, Utökad föreningsstöd för integration, Drift- och underhållsstöd om föreningen är samlingslokalsägande och Investering- och utrustningsbidrag.

Bidragen är inte utformade så att tillgänglighet, jämställdhet och integration är styrande utan det är till exempel antalet publika framföranden i kommunen per år som är det avgörande om bidrag ges eller inte. Inga bidrag ges till arrangemang eller evenemang som har en uppmuntrande attityd till våld eller bruk av alkohol och andra droger, har politiskt eller religiöst budskap eller på något sätt bryter mot diskrimineringslagstiftningen, det vill säga diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Arrangörsbidragen, årsbidragen och Kulturbidrag till unga inom föreningslivet har inom Östersunds kommun haft en översyn under 2017.

10 Plan för kultur 2005 – Vad hände sen?

Plan för kultur, Inriktningsmål och strategier, beslutad av kommunfullmäktige 17 mars 2005. Detta är det nu rådande styrdokument för kulturområdet. (*se bilaga 2*)

I planen utkristalliserades fyra prioriterade strategiska utvecklingsområden Tillgång och tillgänglighet, Dialog, inflytande och bemötande, Kompetens och skapande verksamhet och Kultur, hälsa och tillväxt.

10.1 Tillgång och Tillgänglighet

Tillgänglighet för alla

Plan för kultur 2005 sa: Inriktningsmål – kultur i alla dess former är tillgänglig för alla och erbjuder ett brett utbud av upplevelser samt erhåller stöd och ges förutsättningar att ständigt utvecklas. Detta innebär att lokaler och utbud ska anpassas så att personer med funktionshinder ska kunna delta och ta del av kulturupplevelser.

Reflektion

Kommunen äger och driver publika lokaler där det erbjuds olika former av kulturutbud; Storsjöteatern, Ahlbergshallen, Östersunds teaterverkstad Härke konstcentrum, Östersunds bibliotek och Gamla tingshuset. Dessa är tillgänglighetsanpassade utifrån de förutsättningar som husens byggnadsår och eventuella kulturminnesskydd medger. Bäst tillgänglighetsanpassning finns på Storsjöteatern som 2018 nyinvigdes efter en omfattande ut- och ombyggnation. I kommunen finns andra lokaler där olika former av kulturutbud erbjuds; kyrkor, Folkets hus, Frösö park, restauranger, caféer, hotell, pubar, gallerier, hembygdsgårdar, föreningshus och så vidare.

Under perioden har kommunen tillsammans med Region Jämtland Härjedalen via riktade EU-medel skapat, drivit och avvecklat konsthallen och verksamheten Färgfabriken Norr på Exercishallen, Stadsdel Norr.

Kommunen, som stiftare av Jamtli, har också som under tiden varit med i utvecklingen och tillblivelsen av Nationalmuseum Jamtli som en helt ny konstarena. Kommunen har också

bidragit till utvecklingen av Teknikland och 70-tals miljön på Jamtli som båda är viktiga besöksanläggningar.

Under perioden har Östersunds kommun också genomfört flera kulturhusutredningar kring behoven av mer, för de olika konstformerna, anpassade lokaler.

Via kulturarrangemangsbidrag och andra evenemangsstöd skapar kommunen möjligheter för föreningar och andra former av arrangörer att erbjuda invånare och besökare ett brett utbud. På Storsjöteatern tillämpas också en politiskt beslutad så kallad kulturtaxa där kommunala medel möjliggör för kulturföreningar att arrangera på teatern till kraftigt subventionerade hyrespriser. Inga av de normer som beslutats för fördelning av kulturbidragen villkorar tillgänglighetsanpassning av evenemangen.

Under början av 2020 inköptes av kommunen Exercishallen på Stadsdel Norr som under ett antal år huserat olika former av kulturverksamheter. Ambitionen är att hallen fortsättningsvis ska kunna agera som kulturarena.

Öka barns och ungdomars kulturella upplevelser

Plan för kultur 2005 sa: Barnen rätt till kultur är fastslagen i FN:s barnkonvention.

Kommunen ska genom olika bidrag skapa förutsättningar för olika föreningar att genomföra en förebyggande och stimulerande barn- och ungdomsverksamhet. Förskola och skola har en viktig uppgift att ge barn och unga möjligheter och förutsättningar till kulturella upplevelser, men också att ge förutsättningar för barn och ungas egna skapande verksamhet. Kommunen ansvarar också för barn och ungas kulturella utveckling bland annat genom Kulturskolans verksamhet där målgruppen är elever från och med fjärde skolåret.

Reflektion

Under perioden har staten introducerat riktade medel för Skapande skola, där kommunen varit aktiv i att söka och framgångsrik att tilldelas medel. Verksamheten som givits förutsättningar i ock med detta har gett bättre förutsättningar inom skolan att erbjuda dels kulturupplevelser dels eget skapande av och tillsammans med professionella kulturutövare.

Kulturskolans och Bibliotekets verksamhet har också givits förutsättningar till projekt av olika slag via nya riktade statliga medel och beviljats ökade kommunala medel till att utöka och utveckla delar av sitt utbud, framförallt för att nå nya målgrupper. Det har bland annat inneburit att Kulturskolan har utökat sin verksamhet med El Sistema-metoden, vilket erbjuder kulturdeltagande på ett bredare sätt. Kulturskolan och biblioteket bedriver också en omställning av sin egen verksamhet för att få ett bredare anslag inom respektive område.

Riktade bidrag kring *Mötesplatser unga* har introducerats under perioden, på senare år har det kallats *Projekt för och tillsammans med barn och unga* som varit möjliga för föreningar att söka. En mycket liten del av dessa har sökts av och fördelats till kulturföreningar eftersom få kulturföreningar har sökt bidragen. Detta kan bero på att alla kulturföreningar drivs med helt ideella krafter till skillnad mot en hel del idrottsföreningar som idag oftare drivs med anställd personal eller att man har förutsättningar att köpa in tjänst för att just kunna söka de medel som erbjuds.

Via *Mötesplatser unga* – medel har ungdomshuset Gamla Tingshuset beviljats ett årligt bidrag. Detta har skett både när huset drev i föreningsform och nu som en kommunal

verksamhet. Bidraget har beviljats som verksamhetsmedel för sin viktiga roll som en mötesplats för unga främst inom kulturområdet.

Under perioden har också ett nytt bibliotek öppnats i Lit, men ett bibliotek i Lugnvik har däremot avvecklats.

Exempel på övriga mötesplatser för alla åldrar är Jamtli, Föreningsarkivet, Landsarkivet, Teknikland och Filmpools och Estrad Norrs verksamhet över hela kommunen.

Jämställdhet

Plan för kultur 2005 sa: Kommunen ska verka för att öka medvetenheten om vikten av jämställdhet där kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar att utöva skapande verksamhet och få kulturella upplevelser.

Reflektion

Jämställdhetsarbetet bedrivs inom kommunen som helhet på olika sätt. En Utvecklingsstrategi för jämställdhet är anställd inom kommunen sedan några år, vilken ger värdefull hjälp och rådgivning för de olika enheterna inom kommunen att fortsätta ett konstruktivt arbete. Mycket av det arbetet anges i agenda 2030, där kommunens ambition inom hållbarhetsarbete är att bidra till de 17 globala målen där mål nummer 5 rör jämställdhet.

Inga av de normer som beslutats för fördelning av till exempel kommunens föreningsbidrag villkorar ett aktivt planerat jämställdhetsarbete. LOK-stöden (Lokalt aktivitetsstöd) stödjer alla föreningsaktiviteter riktade till barn och unga och dessa är helt könsneutrala. Inom kulturskolan har man under perioden breddat sitt utbud med till exempel dans, drama och andra konstnärliga uttrycksformer som ger bättre förutsättningar för ett jämställdare utbud. Biblioteket arbetar kontinuerligt med att hitta nya former och utbud för ökad jämställdhet och var till exempel först med att HBTQ-certifieras av kommunens verksamheter.

Utveckla kulturella mötesplatser

Plan för kultur 2005 sa: Mötesplatser framförallt för ungdomskulturen måste utvecklas eftersom det saknas en naturlig arena för dialog med unga som är aktiva i föreningslivet. Kommunen ska medverka till att skapa meningsfulla miljöer, där alla ådrar möts, i alla kommundelar.

Reflektion

Kommunen har under delar av perioden haft ett riktat bidrag för föreningar att söka för *Mötesplatser unga*. En ytterst liten del av de bidrag som beviljats har varit till kulturella mötesplatser eftersom få kulturföreningar har sökt bidragen. Detta kan bero på att alla kulturföreningar drivs med helt ideella krafter och är framförallt föreningar för vuxna.

Kommunens fritidsgårdar har under perioden fortsatt sin ordinarie verksamhet sammanlagt på åtta platser i kommunen. Fyra av gårdarna drivs i kommunal regi och fyra har verksamhet som upphandlas och drivs av privata utförare. Ungdomshuset Gamla tingshusets verksamhet har under perioden också fortsatt. Merparten av tiden i föreningsdrift men från och med 2019 drivs verksamheten i huset av kommunen. I dessa pågår ständigt arbetet med att förnya mötesplatserna för unga.

Under perioden har kommunen startat ett antal mötesplatser med regelbunden verksamhet för äldre, funktionsnedsatta och personer med psykisk ohälsa.

Runt om i kommunen finns många mötesplatser i form av bygdegårdar och föreningshus. Biblioteken är en levande mötesplats som har en hög besöksstatistik. Bibliotek finns i Östersund, Torvalla, Brunflo, Lit och den mobila enheten – biblioteksbusen - som servar hela kommunen. Biblioteksbusen stannar vid 150 hållplatser/månad och möter på så vis många låntagare i hela kommunen. Storsjöteatern har under perioden renoverats och moderniserats och är nu en mötesplats med god tillgänglighet. Kommunen har också köpt Exercishallen på Stadsdel Norr vilket ger förutsättningar för ytterligare en kulturell mötesplats.

Främja kulturell mångfald

Plan för kultur 2005 sa: För att nå delaktighet är det nödvändigt att skapa ett integrerat samhälle som präglas av jämlikhet, respekt och samförstånd mellan människor av olika etnisk, kulturell, språklig och religiös bakgrund. Det lokala kulturlivet står och faller med enskilda människors engagemang. Kontakter med företag, organisationer och människor i andra länder ska stimuleras. Kulturlivet är en av flera arenor där värderingar kan komma till uttryck genom att exponeras, debatteras och ifrågasättas. Kommunen ska stödja kulturutövare som i sin verksamhet medverkar till att skapa medvetenhet om olika kulturer och dess kulturyttringar. Samhället måste öka kunskapen om utrikes födda kulturutövare och förbättra deras möjligheter att utöva sina yrken. Folkbildningen behöver spela en stor, aktiv och förnyande roll på kulturområdet, det är angeläget att folkbildningens insatser för förnyelsen stärks liksom intresset och viljan att arbeta med okonventionella metoder.

Reflektion

Under perioden har, p.g.a kriget i Syrien, Sverige varit mottagarland för en stor flyktingström. Detta har satt fokus på både akuta och mer långgående behov av integrationsfrämjande kommunala insatser. Riktade medel både från statligt och kommunalt håll har gjort det möjligt med *Utökat föreningsstöd integration* som givit föreningslivet och civilsamhället möjligheter att söka medel för utveckling av den kulturella mångfalden. Östersund har sedan 2017 varit fristad för en författare från Syrien inom det internationella nätverket ICORN (International Cities Of Refuge Network). Arbetet att vara en fristadskommun fortsätter med en ny fristadsgästs ankomst 2020.

Inom kulturområdet har få internationella aktiviteter bedrivits. Det närliggande området gastronomi har däremot via utnämning av Östersund till UNESCOs Creative City of Gastronomy arbetat på den internationella arenan. Utnämningen har gett Östersunds kommun tillgång till ett världsomspännande nätverk också inom kulturområdet.

Staten har det ekonomiska ansvaret för mottagandet av asylsökande och nyanlända. Kommuner och regioner har rätt till statlig ersättning för vissa kostnader. Från 2020 får kultur- och fritidsnämnden ta del av den statliga schablonen för integration som tilldelas Östersunds kommun. Nämnden kommer att utarbeta en plan för hur de medlen i samarbete med föreningar och civilsamhälle bäst kan komma till nytta.

Kulturpool/er och nätverk.

Plan för kultur 2005 sa: Kommunen ska medverka till att kulturpool/er skapas. Nätverk av kulturarbetare /kulturutövare inom teater/drama, dans, musik, film/media, bild/form samt litteratur blir det möjligt för skola, vård, näringsliv och arrangörer att enkelt kontakta lokala och regionala kulturarbetare.

Reflektion

Kommunen har sedan planens tillblivelse begränsat bidragit till skapandet av kulturpool/er eller ytterligare nätverk för kulturutövare.

Kultur- och fritidsförvaltningen bjöd under ett antal år in till ett årligt Kulturforum öppet för kulturutövare, politiker och kulturintresserade medborgare. Kulturforum tog upp aktuella frågor och var till exempel en konstruktiv mötesplats framförallt i utredandet av ett eventuellt kulturhus. Under några år vilade verksamheten med kulturforum. Ett kulturforum genomfördes under hösten 2019 under arbetet med att ta fram en ny kommunal kulturstrategi.

Många kulturutövare är företagare och därmed en del av ett versifierat näringsliv i regionen. Kulturella och Kreativa Näringar har alltså växt och ansvaret att fånga upp denna del av näringslivet har gett kommunen nya utmaningar. Flera olika försök till riktade insatser till denna grupp inom näringslivet har genomförts av kommunen. De regelbundna mötesplatserna och informationsmöten för näringslivet som kommunen erbjuder behandlar sällan ämnen som rör den kulturella sektorn vilket gör att kulturföretagarna uteblir. En av anledningarna till att kulturföretagarna uteblir är att de uteslutande är enmansföretagare och har svårt att avvara tid från den egna arbetsinsatsen.

10.2 Dialog, inflytande och bemötande

Utveckla former för dialog

Plan för kultur 2005 sa: Kulturen ska utgöra en aktiv del av kommunens demokratiutveckling. Dialog är viktig för att kommunens mål inom kulturområdet ska uppnås. Formerna för dialog ska utvecklas och kulturföreningar, organisationer och kulturarbetare ska uppleva att kommunen tar tillvara deras synpunkter och förslag till utveckling av verksamheten. I möten med barn, unga och vuxna ska alltid individen egna upplevelser och åsikter respekteras.

Reflektion

Under perioden har en 100% tjänst som kultursamordnare med organisatorisk hemvist inom kultur- och fritidsförvaltningen inrättats. Inom dennes ordinarie arbetsuppgifter ingår löpande kontakt, dialog och nätverkande med alla aktörer inom kulturområdet, både institutionell och alla former av kulturutövare. Regelbundna arbetsuppgifter är bidragshantering, nämndrelaterade frågor, inomkommunal dialog i frågor kring kultur, statliga och regionala remissvar, o.s.v. Tjänsten innebär att kulturlivet har en kontaktyta i kommunen som kan ge värdefull information om alla kulturellerade frågor. Handläggning av kulturbidrag har effektiviserats. Kommunen har en kompetens inom kulturområdet som gör att regional och nationell bevakning och dialog upprätthålls för kommunens bästa.

Utveckla hemsidan

Plan för kultur 2005 sa: Hemsidan ska erbjuda möjligheter till dialog med de folkvalda och ge möjlighet till medborgardialog/förslag. Den ska utvecklas löpande och aktuell information ska alltid finnas. Information om kulturföreningarna verksamhet och kulturutbudet ska förbättras genom skapande av en "kulturportal" och en "kulturkalender" i samverkan med andra.

Reflektion

Kommunens hemsida har förnyats och arbete med att hålla den aktuell och tillgänglig bedrivs ständigt, främst via kommunens kommunikationsavdelning. Möjligheten till medborgarförslag har utvecklats och formaliserats.

Ett försök tillsammans med Länskulturen på Region Jämtland Härjedalen gjordes för att skapa en nätbaserad kulturkalender. Dessvärre användes den inte i någon större utsträckning och

lades ner efter några år. I samarbete med Turistbyrån så bedrivs en digitaliserad evenemangskalender, men den används också i mindre utsträckning av det lokala kulturlivets arrangörer.

Under perioden har kommunens konstwebb presenterats, där man kan del av kommunens hela konstinnehav. Östersunds bibliotek har också under perioden lanserat en flitigt använd bibliotekswebb.

10.3 Kompetens och skapande verksamhet

Integrera kulturella aktiviteter och upplevelser

Plan för kultur 2005 sa: Skapande verksamhet och kulturella upplevelser bidrar till ökad livskvalitet. Människors arv, miljö och sociala förhållande är grunden för vårt kulturliv. Enligt skolplanen och läroplaner är det viktigast uppgifterna för skolan att utveckla barn och ungas förmåga att kommunicera, intellektuellt, känslomässigt och socialt. Fantasi och skapande ska vara centrala inslag i lärmiljön. Det är önskvärt att skolan använder de lokala kulturarbetarnas kompetens till kulturellt skapande och kulturella upplevelser.

I begreppet kulturarv ligger immateriella begrepp som region, språk, historia, traditioner, livsformer, idéer och samhällsstrukturer. Här ingår fysiska uttryck som människans verksamhet givit upphov till i form av konsthantverk, litteratur, film, foto, föremål, byggnader, fornlämningar, anläggningar och kulturlandskap. Kulturarvet är vårt gemensamma ansvar och ska bevaras och förmedlas till kommande generationer. Stiftelsen Jämtlands läns museum har ansvar för kunskapsuppbyggnad, dokumentation och att levandegöra den historiska kulturmiljön. Samlingarna och verksamheten ska vara garanterade ett framtida bestånd.

Östersunds kommun har ambitionen att stimulera olika typer av kulturyttringar. Detta ska ske bland annat genom ett årligt kulturstipendium och ett kulturpris som en uppmuntran och ett erkännande av kulturella gärningar.

Reflektion

Som nämnts tidigare har de statliga medlen för Skapande skola förbättrat förutsättningarna att erbjuda professionella resurser och upplevelser inom förskolan och skolan.

Under perioden har också en mindre kommunal utredning av en så kallad "Kulturgaranti" genomförts i samarbete mellan Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen. Den lägger förslag om en kommunal garanti för att alla barn och unga inom förskola och skola ska garanteras kulturupplevelser och själva få skapa tillsammans med professionella kulturutövare.

Kommunens kulturstipendium och kulturpris delas ut årligen. Kommunen i samarbete med Region Jämtland Härjedalen Kulturen och Härje konstcentrum delar också årligen ut ett konstnärsstipendium.

Inom kulturarvssektorn har det under perioden skett en utveckling. På Jamtli sker ständigt förnyelse och under perioden har man bland annat utvecklat 70-tals miljön. Övriga delar av Jamtli som till exempel Teknikland i samarbete med flygmuseet och andra teknikrelaterade föreningar har initierats och utvecklats. Jamtli, Region Jämtland Härjedalen och Östersunds kommun har i samarbete initierat och byggt Jamtli nationalmuseum på Jamtliområdet.

10.4 Kultur, hälsa och tillväxt

Kultur som hälsofrämjande faktor

Plan för kultur 2005 sa: Kulturen har ett egenvärde och kulturpolitiken bidrar till att utveckla människornas kompetens, livskvalitet och välbefinnande och är på så sätt hälsofrämjande. Demokratiaspekten är fortfarande den centrala när det gäller kultur i arbetslivet men den nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande konstaterar att deltagande i kulturella aktiviteter också är bra för hälsan. Kommunen som kulturmyndighet bör ägna större uppmärksamhet åt utvecklingen i hela samhället och åt långsiktiga framtidsfrågor. Ett rikt och dynamiskt kulturliv – från kulturarv till morgondagens kulturindustri – är en tillväxtfaktor för regionens utveckling.

Reflektion

Kommunens relativt nya Folkhälsost strategi 2019 – 2023 fokuserar på nödvändigheten av mötesplatser i olika former för alla invånare som hälsofrämjande faktor. I den nu rådande kommunala tillväxtplanen, *Mer Östersund*, finns kulturen med som ett eget prioriterat område av åtta områden. Där belyser man de många och varierade möjligheter som ett rikt kulturutbud kan göra både för livskvaliteten för de i kommunen boende men också att vara en besöksanledning. Detta skapar också en möjlighet för en god miljö för de i kommunen boende kulturutövarna.

Stärka arrangörsledet genom gränslös samverkan

Plan för kultur 2005 sa: Ett rikt, varierat och geografiskt utspritt kulturutbud ökar kommunens attraktionskraft för besökande, boende och näringsliv. Kulturarrangörer, speciellt unga arrangörer, ska erhålla stöd för att utveckla kulturutbudet genom att kommunen bland annat medverkar till att bygga nätverk. Bidragssystemet bör ses över i syfte att skapa möjligheter för nytänkande när det gäller nya kulturformer och nya kulturella aktiviteter.

Reflektion

Bidragssystemet inom kultursektorn har under perioden genomlysts och reviderats. Kulturarrangörer har möjligheten att söka riktade arrangörs- och evenemangsbidrag som administreras av både kultur- och fritidsförvaltningen och Näringslivskontoret. Kulturföreningar som regelbundet arrangerar kultur kan via ett årligt bidrag ges möjligheter till mer långsiktig planering. Under perioden har också ett *Kulturbidrag för unga* införts. Där unga under 25 år utan föreningstillhörighet ges möjlighet till ett mindre bidrag för kulturarrangemang där den administrativa hanteringen är snabbare än för övriga bidrag.

En Evenemangsstrategi 2014 - 2020 har under perioden tagits fram som Näringslivskontoret arbetar aktivt med via sin Evenemangs- och besöksnäringstrategi. Den nu rådande strategin är under 2020 föremål för revidering.

Livskvalitet och förnyelse

Plan för kultur 2005 sa: Förnyelse inom kultursektorn behövs för att skapa ekonomisk tillväxt. Östersund behöver bärkraftiga kulturnäringsgar och detta kräver partnerskap mellan offentlig och privat verksamhet samt med den sociala ekonomin. Kommunen ska medverka till utveckling av nätverk och utveckla och förnya kulturindustrin och tillvarata de möjligheter som internationalisering, EU-medlemskapet och det mångkulturella perspektivet erbjuder. Kulturen ska bidra till att människor flyttar till kommunen och att medborgarna upplever sig ha en god livskvalitet.

Kommunen har ett grundläggande ansvar för biblioteksverksamhet. Biblioteksverksamheten ska ständigt utvecklas som en motvikt till det kommersiella utbudet och vara en möjlighet främst för barn och ungdomar att få kulturella upplevelser. Kommunen arbetar med att bevara och utveckla gemenskap, ge folkbildning och kultur. Därför riktas bidrag till ägare av samlingslokaler, kulturarrangerande föreningar och organisationer, studieförbund, hembygdsföreningar. Kommunen ska upplevas som attraktiv för kulturarbetare att leva och verka i.

Kommunen ska medverka till att utveckla Östersund som arrangemangstad och ser positiv på initiativ som bidrar till att genomföra större kulturarrangemang. I syfte att behålla mångfald i utbudet bör kommunen särskilt uppmärksamma och på olika sätt stödja kulturarrangemang av mindre kommersiell art.

Kommunen ska medverka till att alla får möjlighet att uppleva en mångfald av konstnärliga och kulturella yttringar, har möjlighet att själva skapa och uttrycka sig konstnärligt samt har möjlighet att välja sin kultur.

Reflektion

Under perioden har kultur blivit ett eget område i kommunens nu styrande tillväxtplan *Mer Östersund*. Där belyser man de många och varierade möjligheter som ett rikt kulturutbud kan göra både för livskvaliteten för de i kommunen boende men också öka attraktiviteten för besöksnäringen. Detta skapar också en möjlighet för en god miljö för de i kommunen boende kulturutövarna.

I *Mer Östersund* pekar kommunen på fem prioriterade områden:

- Att skapa förutsättningar för ett brett utbud av konstnärliga uttryck av hög kvalitet.
- Att skapa nya och utveckla befintliga mötesplatser samt scener för att producera och utöva kultur där olika aktörer och finansiärer samverkar.
- Arrangemang, evenemang och attraktioner som både besökare och invånare kan använda och ha glädje av. För att göra detta möjligt behöver näringslivet, ideella sektorn och regionala organisationer samverka och bidra med finansiering.
- Att bevara Östersunds attraktiva kulturmiljöer och tillhandahålla en god infrastruktur för kultur.
- Initiativ från näringsliv, kulturinstitutionerna samt ideell sektor för att utveckla de kreativa näringarna.

Resurser för internationalisering och större möjligheter via EU-medlemskapet har det hittills funnits begränsade personella resurser att vidareutveckla. UNESCO utnämningen av Östersund som City of Gastronomy har öppnat dörrar för ett större internationellt engagemang och nätverk, men varken resurser inom personal eller budget har avsatts för nödvändiga insatser.

För att lyfta Östersund som en arena för större evenemang av olika slag beslutades en Evenemangstrategi 2014 – 2020 (revideras under 2020). Medel och personell resurs för ett aktivt strategiarbete har organisatoriskt placerats inom näringslivskontoret. Eftersom det stora mertalet av mycket framgångsrika större evenemang under perioden varit inom sport/idrott har mycket av detta arbete bedrivits i nära samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen och de sportarenor som varit involverade. Stående kulturinslag har genomförts vid samtliga av de större idrottsevenemangen. Större evenemang av enbart kulturell art har inte ökat i antal ännu.

Östersunds bibliotek bedriver på olika sätt internationalisering, dels via litteratur på många språk dels personal som språkstödjare inom flera områden som öppnar mötesplatsen för många nya besökare.

Storsjöran är ett stort årligt kulturevenemang i Östersund med lång historia. Festivalen drivs som ett privat aktiebolag. Bolaget uppbär medel från kommunen reglerat i ett avtal kring andra evenemang och verksamheter i Östersund under året, till exempel drift av Vinterparken.

En av aktiviteterna kring tillväxtplanen var att få mer liv kring Stortorget och Storgatan vilket skett under perioden i samarbete med Destinationsbolaget.

Uppföljning och utvärdering

Plan för kultur 2005 sa: Kommunfullmäktige följer upp inriktningmålen i planerna och fastställer årligen en utvärderingsplan. Nämnderna kan förtydliga vad som ska göras genom att utarbeta mer konkreta program utifrån strategiområde. Verksamheterna /enheterna utarbetar handlingsplaner med konkreta aktiviteter.

Reflektion

Kultur- och fritidsnämnden har i sitt arbete kring kulturfrågorna följt Plan för Kultur 2005. Utvärdering har skett regelbundet genom nämndens verksamhetsplan och årlig uppföljning av planens inriktningsmål. Ingen utvärdering av hela planen har genomförts, det sker i ock med denna rapport och framtagande av en ny kommunal kulturstrategi.

11 Resultat medborgardialoger

Inom ramen för detta projekt genomfördes nätbaserad dialog med kommunens invånare och dialoger med aktörer inom kulturområdet och ett kulturforum genomfördes. En bred kommunikation skedde där det fanns många möjligheter för invånare och aktiva kulturaktörer att komma med inspel under arbetet med rapporten och förslag till Kulturstrategi.

Ett Kulturforum genomfördes den 3 december 2019. Inbjudan gick ut brett till både kulturutövare och kulturkonsumenter. Kvällen innehöll information om varför kommunen tar fram en ny kulturstrategi, hur det går till att ta fram den, (*se bilaga 1*) politikermedverkan som pratade om de politiska prioriteringarna framgent, underhållning av musiker, författare, Cirkus kul och bus och representanter av kulturproducenter. Under kvällen skedde också dialog i realtid där besökarna svarade online. Under kvällen påbörjades också en digital enkät på kommunens hemsida. Information om var och på vilka andra sätt man som medborgare kunde delta med inspel och idéer kring en framtida kulturstrategi kommunicerades brett på kulturforum, i sociala media, dagspress och kommunens hemsida. Den digitala datainsamlingen har genomförts mellan 2019-12-03 – 2020-02-29.

En riktad insats genomfördes på fritidsgårdarna och på gymnasieskolan för att ge information om arbetet och för att uppmuntra målgruppen så att de i högre utsträckning skulle svara på enkäten.

Projektledaren genomförde under hösten 2019 och våren 2020 workshops med ledningsgruppen, Härke konstcentrums ateljéförening, Östersunds kulturskolan personal, Studieförbundens samarbetsforum, Östersunds kommuns pensionärsråd, ledningsgruppen på Region Jämtland Härjedalen Kulturen, ledningen på Jamtli och enskilda kulturaktörer.

Projektledaren fungerar som samordnare för projektet och förser styr- och ledningsgrupp med löpande information. Vidare ansvarar projektledaren för tidplan och att fortlöpande dialog sker inom projektet, både vad gäller till projektgrupp och tillfälligt sammansatta referensgrupper. Projektgruppen arbetar med de olika delområdena utifrån fastställda projektdirektiv och lednings- och styrgruppens riktlinjer. Projektledaren ansvarar för dokumentation och slutrapport.

Omvärldsbevakning genomförd inom ramen för projektet genom faktainsamling från andra kommuner, region och stat.

11.1 Deltagande och svarsfrekvens

Här redovisas de olika former av medborgardialog och referensgruppsdialoger som förts under projektet.

11.1.1 Kulturforum

Under Kulturforum som genomfördes den 3 december 2019 deltog cirka 110 personer. Det genomfördes digital undersökning i realtid under kvällens program där deltagarna svarade online. 12 frågor ställdes under kvällen och frågor och svar redovisas i sin helhet i *bilaga 4*.

Fråga 1: Hur tar du del av kulturlivet i kommunen?

Svaren visar att de närvarande tar del av kultur via alla discipliner; teater, musik, konstutställningar, litteratur, dans och kulturarv. Både genom det egna skapandet inom föreningslivet och att konsumera vad andra erbjuder. De närvarande ansåg att Östersund är en spännande kulturstad och att här finns massor med spännande kreatörer.

Fråga 2: Vad har du för förhoppningar på kommunens nya kulturstrategi?

Förhoppningarna är många och en av dem är att kommunen tar ett större ansvar för kulturen. Att kommunen sätter mer fokus på kultur, inte bara sportsatsningar. De närvarande vill att strategin blir tydlig och att den kommer att underlätta för politikerna när resurser ska fördelas. Man ser gärna att resultatet blir en strategi som får människor och kommunen att växa. Viljan är att strategin riktar sig till breda målgrupper men främst till barn och unga.

Fråga 3: Östersunds bibliotek har i snitt 1000 besökare per dag. När var du på biblioteket sist?

39% svarade idag, den här veckan och den här månaden.

Fråga 4: Vad har du för synpunkter på kommunens kulturarbete?

De närvarande säger att de inte har full kunskap vad kommunen gör inom kulturområdet och att kulturhanteringen är bristfällig. Man anser att en för liten andel av budgeten läggs på kultur. Ett behov är att politikerna markerar att kulturen har ett värde i samhället och att den behöver lyftas fram mycket mer och får mer resurser. Positivt är att det finns stöd för så många verksamheter; cirkus, körer, konstutställningar t.ex. Man vill att kommunen skapar fler arenor och verkstäder.

Fråga 5: Vad tycker du att kommunen ska prioritera inom kulturområdet?

Prioriteringarna är främst att ge kulturen mer resurser, gärna mer stöd till ideella arrangörer. Man önskar sig mer mångfald i utbudet och att mer erbjuds barn och unga. Viktigt är att kommunen satsar på anläggningar, mötesplatser, lokaler för både visning och produktion.

Fråga 6: Vilka/vem tycker du kommunen ska prioritera inom kulturområdet?

Barn och unga är något som de närvarande gärna ser ökade satsningar på, genom t.ex kulturskolan. Att också prioritera de aktiva kulturutövarna är viktigt.

Fråga 7: När besökte du ett museum i kommunen sist?

27% svarade att det var länge sen. 23% svarade den här månaden.

Fråga 8: Vilken artist vill du helst se på Storsjöyan?

Neil Young. U2. Bruce Springsteen. First Aid Kit. Coldplay. Robyn. Winnerbäck.

Fråga 9: Vad såg du senast på teatern?

De närvarandes svar visar att det man oftast tar del av inom teaterutbudet är det som Scenkonst Östersund erbjuder, som vid frågetillfället t.ex var Mammas nya kille, De oroliga, Nakna som foster och gudar. Många hade också tagit del av Undantagets sommarteater 2019 - Jakten på Nils Holgersson.

Fråga 10: Vad är det bästa med Östersunds kulturliv?

Framförallt är det eldsjälarna man värdesätter inom kulturlivet, som visar på engagemang och erbjuder en mångfald av uttryck. De närvarande värdesätter också Yran och Jamtli mycket.

Fråga 11: Vad är det sämsta med Östersunds kulturliv?

De svarande oroas av vad de uppfattar som okunskap hos politiker inom kulturområdet. Man tycker också att det behövs mer resurser för kulturen. Att dagspressen dragit ner på sin kulturbevakning anser man vara menligt för kulturlivet. Biblioteksbyggnaden är också något man anser kommunen borde åtgärda.

Fråga 12: Vad tycker du om att Östersunds kommun ordnar Kulturforum?

De svara den ansåg att det av många anledningar var ett bra och viktigt initiativ. Däremot saknade man de unga, men även att det hade varit bra om fler varit på plats och uttryckte sitt missnöje över politiska prioriteringar.

11.1.2 Digitaliserad medborgardialog

Den digitaliserade medborgarenkäten genomfördes under tiden 2019-12-04 – 2020-02-29. 10 frågor ställdes. 430 personer svarade på enkäten. Deras svar på frågorna och andra inspel redovisas i sin helhet i *bilaga 5*.

De frågor som ställdes i enkäten var först åldersgrupp, kön och bostadsort. När det gäller de övriga frågorna var några flervalfrågor som t.ex frekvens, andra hade frisvarsmöjlighet.

Spridningen av svarande bland åldersgrupperna är fördelade så att den stora merparten av svarande 65,6% är 31-50 år och 51-65 år. 22,9% har angett ålder 13-18 år och 19-30 år. 10% är 66+.

Könsfördelning på de svarande: kvinnor 54,3%, män 38,5% och 7,2% har angett hen eller vill inte uppge könstillhörighet.

Spridningen av de svarande på bostadsort är jämnt fördelad över kommunen och närliggande områden där Östersund som centralort är viktig. 7% svarande har angett annan ort, vilket kan betyda att de har sitt ursprung eller är semesterboende i kommunen med kulturintresse.

Fråga 1: Hur ofta tar du del av kulturutbudet i Östersunds kommun?

Den stora merparten 48,1% svarade fler gånger i veckan eller några gånger i månaden. Endast 2,9% svarade aldrig och 17,9% några gånger om året.

Fråga 2 & 3: Åker du till andra platser för att ta del av kultur som inte finns i Östersund? Vilken typ av kultur söker du upp? (Flervalsfråga)

Hela 82,1% svarade Ja och det man framförallt söker upp på annan ort är musik, teater, bildkonst och form.

Fråga 4: Hur ofta ägnar du dig åt skapande verksamhet?

62,9% av de svarande anger att de ägnar sig åt skapande verksamhet varje dag, flera gånger i veckan eller en gång i vecka. Endast 8,5% ägnar sig aldrig åt eget skapande.

Fråga 5: Vad tycker du bäst om/vad föredrar du – att få ta del av kultur som någon annan bjuder på eller utöva/skapa själv?

Att båda är lika viktigt ansåg 61,6% av de svarande, 28,5% tar hellre del av andras skapande och 7,2% skapar hellre själv.

Fråga 6: Vad skulle locka dig att gå på fler kulturarrangemang? (Flervalsfråga)

63,9% ansåg att bättre lokaler för kultur skulle locka dem till fler besök. 47% angav att de behöver bättre information om vad som händer inom kulturområdet och 43,6% ansåg att ett bättre eller annat kulturutbud skulle göra att det tog del av mer kultur.

Fråga 7: Var hittar du oftast information om olika kulturarrangemang?

Den stora merparten 85,2% anger att den stora källan till information om arrangemang är sociala media, hemsidor och tips från kompisar eller familj.

Fråga 8: Är kulturlivet viktigt för dig för att välja att bo just i Östersunds kommun?

69,7% angav att de är till stor del eller till viss del avgörande för deras val av bostadsort. För 27,5% är kulturlivet mindre avgörande eller påverkar inte vid val av bostadsort.

Fråga 9: Vad tycker du saknas i kulturutbudet i Östersunds kommun? (Frisvarsfråga)

Här angav de svarande ett rikt batteri av förslag som kanske skämtsamt kan sammanfattas med ”mer av allt för alla överallt”.

Några linjer går att utläsa bland de många svaren: Flera breda arrangemang som lockar en mångfald av besökare, fler besök av nationella och internationella artister och fler populära kommersiella arrangemang. Man ser gärna mer musik- och teaterarrangemang inom alla genrer. Att få ta del av fler utställningar med internationella konstnärer vore önskvärt inom bild- och formområdet. Att kunna ta del av mer scenisk-dans men lika viktigt är att också själv kunna dansa mer önskar sig många. Något som också är ett behov är öppna verkstäder med prova-på verksamhet där fler får möjligheter att lära sig nya hantverk. De svarande önskar sig ett finare bibliotek och fler litteraturevenemang. Man ser gärna mer barnkultur och fler arrangemang med samisk kultur. Många säger att möjligheten till fler arrangemang som är gratis eller billiga skulle locka fler att ta del av utbudet.

Det är omöjligt att bortse från den stora mängden av svarande som angav att ett kulturhus och bättre lokaler för kulturen skulle lyfta kulturlivet som helhet i kommunen.

Några positiva citat:

”Men jag slås varje vecka av hur otroligt bra och intressant kulturutbud jag erbjuds i Östersund.”

”Det är hög tid att visa att kulturen är viktig för boende och Östersund.”

”Kulturutbudet i Östersund behöver inte skämmas för sig - heja er/oss!”

”Jag tycker att det är väldigt bra redan. Det finns otroligt många bra kulturarbetare här i Jämtland.”

”Det gäller att själv ta sej i kragen och komma iväg på allt som finns.”

Fråga 10: Har du kommentarer eller ytterligare synpunkter till kommunen i arbetet med den nya kulturstrategin?

Många svar inkom även här och en del av dem med konkreta förslag på förbättringar. Några exempel:

Satsa mer på verksamheter för barn och unga. Många vill se en bättre balans mellan sport och kultursatsningar i kommunen. Många uppfattar svårigheter med att få information om kulturutbudet och önskar att den vore mer lättillgänglig. Frågan om ett framtida kulturhus lyfts även här. Många önskar att kommunens politiker i större utsträckning lyssnar mer på kulturutövarna och att det är viktigt att få med ungdomarna i planeringen. Man ser att mer pengar till kulturen är en önskvärd väg att gå och att man tänker nytt och tänker framåt.

11.1.3 Workshops

Förutom dessa formaliserade former av medborgardialog har workshops med projektets ledningsgrupp (kultur- och fritidsnämnden) och företrädare för 8 ytterligare organisationer och intressegrupper genomförts under våren 2020. Fyra frågor diskuterades och här kommer några svar från de olika grupperna. Redovisningarna går att ta del av i sin helhet i *bilaga 6*.

Fråga 1: Vad ser Ni för behov inom kulturen i kommunen de närmaste 5 åren? Nämn minst 5 stycken!

Satsa på Bildning brett. Digitaliseringen är viktig, att kommunen bidrar via samverkan till att den digitala infrastrukturen fungerar optimalt som kan gagnar kulturlivets spridning och tillgången till den. Man ser att det är viktigt att skapa fler mötesplatser, både för professionella utövare och amatörer för att ge kulturell arbetsro. En ökad marknadsföring av och kring kulturlivet är viktig för att fler ska nås av information om utbudet och på så viss förhoppningsvis sänka trösklarna för att se/ta del av kulturutbudet. Ett kulturhus med små enheter och arenor som vid behov kan samarbeta. Vi behöver politiker som värnar kultur och förstår vikten av den och därigenom höja statusen på kultur genom att ge mer pengar till den. En fortsatt satsning i skolan är viktigt att höja kunskap och status för kultur på skolorna.

Fråga 2: Vilka är de viktigast förutsättningarna som kommunen bör ge kulturellt verksamma, både professionella och amatörer?

Fortsatt ekonomiskt stöd är viktigt, kanske projektpengar för lokala kulturprojekt och bidrag av lokaler, annonser m.m. Ökad kulturell infrastruktur behövs med subventionerade lokaler, ateljéer, stöd till arrangörer och föreningsliv. Att kulturskaparna blir tagna på allvar att de faktiskt arbetar med kultur att det inte för alla är fritidssysselsättning. Viktigt är det också med ökat kulturellt perspektiv i samhällsbyggnad och planarbete gärna samverkan mellan nämnder och förvaltningar.

Fråga 3: Vilka insatser ser ni som viktigast inom kulturområdet för att nå de som normalt inte deltar i kulturverksamheter samt barn och unga?

Att ha så låga trösklar som möjligt in i kulturlivet som är tillgänglig med bussar och att arrangemangen erbjuds till skäliga priser. Det är nödvändigt att kulturlivet möter nya grupper

– nya svenskar/historia, dementa äldre/minnesträning, förhindra ensamhet med gamla och nya mötesplatser o.s.v. Kanske är öppna kulturverksamheter i prioriterade bostadsområden något att prova. Varför inte inrätta en ”hälsopedagog” som kan arbeta brett med kultur och hälsa. Det är viktigt att värna mötesplatser som Jamtli och biblioteken. Barnkonventionen vill alltid barnens bästa och måste följas. Studieförbunden har stor musikverksamhet som de har det svårt att nå ut med framförallt till skolbarn. Varför inte erbjuda fri kulturskola?

Fråga 4: Hur ser ni på prioriteringarna mellan kulturella satsningar till verksamheter mot kommunens medborgare kontra besöksnäringen?

Framförallt bör dessa inte ställas mot varandra och inte låta kulturen konkurrera med besöksnäringen utan ta rygg i stället. De svarande anser att kommunen bör fokusera på kommunens medborgare, att behålla den ordinarie publiken och vårda den att skifta fokus från ”besöksnäringssperspektiv” till ”medborgarperspektiv”. Besöksnäringen bör bli grädden på moset där varje kommunal krona till destinationsutveckling följs av kulturell yttring för samma målgrupp.

12 Slutsatser, sammanfattning och framtida utvecklingsområden

Nedan redovisas förslag till uppdrag, verkställen/metod och prioriteringar framåt.

12.1 Kulturpolitik på lokal nivå

Att utforma ett nytt kulturpolitiskt styrdokument för Östersunds kommun är en grannliga uppgift. Än en gång är det viktigt att påminna sig om de statliga direktiven: *att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefrihet som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.* Kommunen är inte skyldig att följa de statliga direktiven men de bör vara vägledande i kommunens sätt att arbeta med kultur eftersom de beslutats i brett politiskt samförstånd.

Det innebär bland annat att värden som att tillgången till kultur i hela landet ska vara möjlig och att förutsättningar för en arbetsmarknad för kulturutövare ska värnas i hela landet. Viktigt är att beakta de sociala och ekonomiska villkoren så deltagandet som konsument och skapare av kultur kan få ett tydligt och jämställt genomslag i samhällsplaneringen.

Principen om armlängds avstånd har kallats för en ”kulturpolitikens grundlag”. När den offentliga kulturpolitiken institutionaliserades som eget politikområde efter andra världskriget var principen om armlängds avstånd en framträdande försvarsprincip för konstens autonomi. Grundidén är att kulturstöd bör fördelas av sakkunniga som står opåverkade av den politiska ordning som beslutar om stödets generella inriktningar och storlekar, och oberoende i relation till de konstnärer som mottar stödet.

Viktigt för kommunen kulturpolitiskt är att ge plats för livskvalitet och förnyelse. Livskvalitet som kulturpolitiskt mål handlar om delaktighet. Det gäller både tillgången till konstnärliga och andra kulturella uttryck och upplevelser och lika mycket möjligheten att själv kunna skapa och uttrycka sig genom bild, ton, ord, dans, drama och fler kulturformer. Förnyelse inom kulturområdet innebär bland annat att ge förutsättningar till förnyelse av institutioner, verksamheter och kulturmiljöer. Förnyelse innebär också att utveckla och stödja

entreprenörskap och jämställdhet inom kulturområdet. Exempelvis ska bidragssystem och utbud utformas för att öka jämställdheten mellan könen.

12.2 Mötesplatser och lokaler för kultur

Traditionellt har kommunerna rollen att bära ansvaret för investeringar, fastighetsdrift och underhåll av kulturens arenor för regionala kulturinstitutioner såväl som egna. Inte bara för att ge kulturlivet en given plats med korrekta förutsättningar för respektive kulturdisciplin utan också för att ge förutsättningar för det gemensamma offentliga samtalet i offentliga rum. Förutsättningen för mötesplatser för alla invånare.

Att bygga hus för kultur – konserthus, operahus, konsthallar, arenor eller breda kulturhus – har också skett under 2000-talet. Många av dem har integrerats mer och mer i den kommersiella stadsbilden för att skapa nya flöden av människor och öka tillgängligheten. Ofta har huvudargumentet för nya kulturhus varit just att profilera och lyfta städer och regioner. Hus har blivit ett sätt att visa framåtanda och kraft för en plats. Den bakomliggande förklaringen handlar om att locka och behålla nya invånare och företag – och inte vilka som helst, utan de som genom hög utbildningsnivå och konkurrenskraft förväntas skapa stora ekonomiska värden. Naturligtvis är det viktigt med arenor för att alla invånare ska kunna ha en plats att ta del av ett intressant kulturliv.

Tidigare utredningar i Östersunds kommun har visat på behovet av kulturlokaler i kommunen. Av den nu genomförda digitala enkätens 430 svarande personer poängterar merparten att ett kulturhus i Östersund behövs. Både kulturkonsumenten och de aktiva kulturutövarna menar att behovet av korrekta lokaler och rum för de respektive kulturdisciplinerna är viktigt för att öka upplevelserna av kulturutbudet och ge kulturutövare korrekta förutsättningar för sin yrkesutövning.

En adekvat konsertarena för akustisk musik saknas i Östersund. Med akustisk musik menas musik i alla genren som inte använder sig av någon elektronisk förstärkning.

Det saknas en modern konsthall i Östersund, där utställningsverksamheten kan spänna från lokala amatörer till internationellt erkända yrkesverksamma konstnärer. I Ahlbergshallen är utställningslokalerna inte ursprungsbyggda för disciplinen vilket gör att det saknas takhöjd och större ytor att exponera på. Ahlbergshallen brister också i tillgänglighet vilket är svårt att åtgärda på grund av husets ålder och dess kulturminnesmärkning. En stor kollektiv monumental verkstad/ateljé saknas också i Östersund. Det saknas också öppna offentliga verkstäder för prova-på verksamhet och annan pedagogisk verksamhet inom bild, form och olika hantverk. Det kulturella skapandet på olika nivåer och i alla åldrar kräver ändamålsenliga lokaler.

En av Östersunds biblioteks stora utmaningar är att bedriva en modern verksamhet i en fastighet som är byggd 1958 och tillbyggd på 1980-talet. Det behövs en mer anpassad lokal till den biblioteksverksamhet som bedrivs i dag och ska bedrivas framöver.

Östersunds kulturskolas lokaler behöver också utvecklas. Behovet av ytor för elevernas skapande ökar genom att kulturskolan vidgar sitt utbud att gälla fler kulturdiscipliner.

Kommunen bör verka för att skapa tillgängliga anläggningar och ytor med hög användbarhet nära medborgaren. De ska vara lätta att nyttja och i möjligaste mån tillgänglighetsanpassade utifrån inkluderingsstrategin *Design för alla*. Det är en viktig ambition för kommunen att

tillhandahålla verksamhetsanpassade, funktionella, handikappanpassade och genusmarta lokaler med hög tillgänglighet oavsett var man bor i kommunen. En långsiktig plan kring kulturens behov av lokaler, inom de olika kulturdisciplinerna i hela kommunen bör prioriteras. Detta skapar förutsättningar för människor som normalt inte är delaktiga i kulturlivet att kunna delta i större utsträckning.

Viktiga mötesplatser runt om kommun är bygdegårdar, föreningshus och hembygdsgrändar. Dessa har möjligheter och betydelse för att kunna erbjuda visst kulturutbud. Även de bör ingå i en långsiktig plan kring kulturens behov av lokaler utanför det direkta kommunala ansvaret, men där vi utgår från medborgarens behov och möjligheter.

Att skapa olika former av möjliga mötesplatser vidmakthåller och utvecklar det levande mötet människor emellan. Återigen är det viktigt att främja och värdesätta plattformar för att demokratin ska kunna vidmakthållas och vidareutvecklas.

12.3 Samverka och lärande

Att i alla åldrar kunna fortsätta både den enskildes men också det kollektiva lärandet är av vikt för samhällets utveckling. Det livslånga lärandet. Det har stor betydelse för att stärka människors kreativitet och möjligheter till eget skapande och spelar en viktig roll för att främja det mångkulturella samhället.

Många är de aktörer i samhället som driver och utvecklar kulturområdet. Kulturinstitutionerna, kulturskaparna, skolorna, studieförbunden och till stor del civilsamhället i form av alla föreningar som är aktiva inom området. Att i större utsträckning nyttja dessas enskilda resurser för att tillsammans kunna nå andra målgrupper är en viktig faktor för utveckling.

Viktigt är att ytterligare utveckla samverkan med de inom kulturområdet aktiva aktörerna för att stärka allas möjligheter att konsumera och skapa kultur. Alla barn och unga ska ha tillgång till kvalitativ kultur, både att ta del av professionell kultur och att få skapa själv tillsammans med professionella utövare. Där behövs bland annat utvecklas partnerskap ytterligare för att kunna erbjuda en mångfald av kunskap och lärande.

Med utgångspunkt i flera kulturvaneundersökningar och statistiska underlag när det gäller grupper av medborgare med olika funktionsvariationer har det konstaterats att många generellt besöker kulturaktiviteter i mindre utsträckning. Ett stort behov som berörs i många undersökningar är svårigheten att som funktionsnedsatt att kunna delta i eget kulturskapande. Där finns behov av ökad kompetens hos lärare, coacher och pedagoger inom kulturområdet.

12.4 Digitalisering

Den snabba digitala utvecklingen innebär att produktion, kommunikation och interaktion förändras. Användningen av ny teknik förändrar förutsättningar och villkor för företag och offentlig sektor, för arbetsliv och utbildning och för tillit och social sammanhållning i samhället. Digitaliseringen innebär en omvälvande transformering av samhällets viktigaste delar såsom tillväxt och hållbarhet, välfärd och jämlikhet, trygghet och demokrati.

Internets och de sociala mediernas genombrott har i grunden påverkat människors kommunikationsvanor och informationsinhämtning över hela världen. Den skapar nya arenor för demokratiska samtal, vilket bland annat har betydelse för opinionsbildningen, det politiska

deltagandet, dialogen mellan väljare och valda och för mediesektorns utveckling. Samtidigt innebär utvecklingen en rad nya utmaningar som bland annat relaterar till frågor om nationell säkerhet, individens integritet, desinformation, propaganda och näthat, informations- och cybersäkerhet samt till utestängning av vissa grupper på grund av bristande tillgänglighet.

Viktigt är att i detta arbete beröra digitaliseringens möjligheter och utmaningar. Människors och framförallt yngre generationers konsumtionsmönster ändras snabbt och det skapar krav på att kulturlivet produceras för den digitala scenen och det ska kunna konsumeras även den vägen. Idag är upplevelser av kulturell art inte längre bort än några knapptryckningar. Vid de tider på dygnet som passar oss bäst kan vi via vår egen dator och en internetuppkoppling ta del av film, opera, litteratur, musik, bildkonst, hantverk, museisamlingar, teater, cirkus, kulturarvsarkiv, dans – ja vad vi vill. Allt från udda föreställningar och projekt gjorda av självlärda entusiaster till genomarbetade avvägda presentationer från välutbildade kulturarbetare.

De digitala möjligheterna skapar utrymme för ett annat sätt att producera och ta del av kultur. Den digitala arenan erbjuder en annan slags arena med andra verktyg och både den och den analoga har sin självklara relevans.

Kulturpolitiken har alltid haft som mål att kulturen ska vara tillgänglig i hela landet. Den svenska digitaliseringsstrategin lyfter bland annat fram digitaliseringen som ett sätt att möjliggöra för fler att ta del av kulturlivet och att kunna användas som ett generellt verktyg för ökad delaktighet. Det är alltså viktigt med en bra teknisk infrastruktur överallt. Digitalisering av ett kvalitativt kulturliv ger förutsättningar för att nå nya målgrupper och är viktig som en motkraft till en del av det digitala utbudet som erbjuds. En ökad digitalisering ger också ökade förutsättningar för lärande och bildning. En viktig uppgift är också att uppmuntra digitalt skapande för alla åldrar.

12.5 Synliggöra

Att erbjuda ett aktivt och mångfacetterat kulturliv har bara sin relevans om det finns mottagare. Publik, deltagare, konsumenter och medskapare. Information och kommunikation om vad som pågår är viktigt för både skapare och mottagare. Kommunikation är för alla branscher en utmaning.

Många är det kanaler där arrangörer, föreningar och kulturskapare kan saluföra sina produkter eller evenemang. Numera är inte annonsering i dagspressen eller affischer det som når flest mottagare utan framförallt är det via de digitala vägarna som intresserade söker sin information. Social media och hemsidor är viktiga plattformar och det är viktigt att dessa är uppdaterade och aktuella för att få genomslag.

Att synliggöra och tillgängliggöra det kulturliv som finns i kommunen är inte mindre aktuellt idag än det varit tidigare. Kommunen bör i större uträkning vara medskapare till plattformar för att informera om och marknadsföra kulturlivets aktörer och kulturlivets evenemang, arrangemang och annan verksamhet inom kulturen för att göra den alltmer tillgänglig för alla invånare.

12.6 Samisk kultur

Östersund som samisk förvaltningskommun arbetar på för att skapa bestående och långsiktiga hållbara förutsättningar för att främja alla delar av det samiska kulturlivet, vilket också

inkluderar samiskt kulturarv och samisk kulturmiljö. Samverkan och dialog med kulturarbetare, sameföreningar, samiska organisationer och institutioner är grundförutsättningar i kommunens arbete.

Den samiska kulturen innefattar både den man är och det man gör. I samisk kultur ingår alltså både utövande av konstarter (såsom jojk, konsthantverk, dans, teater) och identitetsstärkande faktorer såsom utövande av duodji, samisk media, samiska språk, samiska näringar, samiskt levnadssätt och förhållningssätt.

I Östersund finns Gaaltije som är ett sydsamiskt kulturcentrum. Gaaltije är ett resurscentrum med fokus på kultur, språk, näring och samhälle. Verksamheten har en enande inriktning som vill stärka den sydsamiska positionen i samhället och värna samisk kultur.

Sametinget har tagit beslut om att placera den samiska parlamentsbyggnaden i Östersund. I det arbetet finns stora möjligheter i att stärka den samiska ställningen i regionen och Östersund

Det finns stora behov framöver att hitta nya vägar att involvera den samiska befolkningen i kommunens arbete inom kulturområdena för att utveckla verksamheterna. Vidare finns behov av att på ett tydligare sätt stötta den samiska befolkningen i deras möjlighet att stärka och utveckla sin kultur i Östersund.

12.7 Samhällsbygge, tillväxt och näringsliv

Staten tar i sin proposition Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/19:110) ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utgör samtidigt en samlad nationell arkitekturpolicy. Ambitionen är att arkitektur, form, design och kulturmiljö samverkar och bidrar till ett starkare och mer hållbart samhällsbygge. Väl gestaltade och funktionella livsmiljöer, med framträdande estetiska och konstnärliga värden och beständiga material, ökar trivseln och därmed människors livskvalitet. Livsmiljön har en grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande.

Östersunds kommun uppvisar en mängd parametrar som ska ligga till grund för en attraktiv livsmiljö och ambitionerna att hela tiden utveckla dessa. Många bostadsalternativ, en god och varierad arbetsmarknad, goda utbildningsmöjligheter för alla åldrar, god vård för våra äldre och goda möjligheter för att tillvarata sin fritid på ett bra sätt oavsett intressesfär.

Kulturen är viktig i det kollektiva samhällsbygget och där har de kulturella och kreativa näringarna en viktig plats att fylla i kommunens näringsliv. Kultur ses på många håll som en mycket viktig tillväxtfaktor. Kulturens egenvärde för utövaren, deltagaren eller betraktaren är helt avgörande vilket gör att kulturen därmed blir en omätbar faktor för utveckling inom ett samhälle. För att stärka den attraktiva livsmiljön finns stora möjligheter att på ett mer strategiskt plan fokusera på kultur som en faktor i utvecklingen av kommunen. Att skapa förbättrade förutsättningar för kulturskapare och entreprenörer inom kulturella och kreativa näringar är en väg att nå en ökad regional tillväxt.

Att inom besöksnäringen satsa på kultur, kulturmiljö och kulturarv är inte bara en reseanledning utan är också starkt identitetsskapande för kärnsamhället. Kulturen ska vara garanten för att via intressanta evenemang öka kommunen attraktionskraft för gäster och permanent boende. Det är viktigt att bygga känslan för bygden bland innevånarna.

Kulturkonsumtion och kulturaktivitet ger i enlighet med rådande forskningsrön generellt positiva hälsoeffekter. Bättre fysisk hälsa, bättre psykisk hälsa och andra fördelaktiga effekter.

Kultur bör ingå i en bredare syn på samhällsplanering och samhällsutveckling. En del i detta kan vara att kartlägga de kulturella styrkorna som finns inom ett geografiskt område och utifrån det kunna i ett nytänkande lösa ett problem eller skapa något nytt. Naturligtvis har kulturen en viktig roll i utformningen av det offentliga rummet både ur estetisk synvinkel men också som en viktig aspekt i en totalupplevelse.

13 Bilagor

- Bilaga 1: Presentation arbetet med Kulturstrategin
- Bilaga 2: Plan för kultur 2005, Östersunds kommun
- Bilaga 3: Utredning Kulturgaranti
- Bilaga 4, 5 och 6: Medborgardialoger
  - Kulturforum sammanfattningar 2019-12-03
  - Digital medborgarundersökning Östersunds kommun 2019-12-03 – 2020-02-29.
  - Sammanställningar workshops

14 Referenser

Agenda 2030, FN:s resolution, 2015

Barnkonventionen, FN:s konvention om barns rättigheter UNICEF (2009) Stockholm: UNICEF Sverige

Barns och ungas kulturvanor, Redovisning av en pilotundersökning genomförd i Stockholms stad (2013) Myndigheten för kulturanalys

Biblioteksstrategi för Östersunds kommun 2019

Bibliotek i samspel med lokalsamhället, Cecilia Brisander, Regionbibliotek Stockholm skriftserie 20, 2017

Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi, 2019 Kungliga Biblioteket

Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå. Sveriges Kommuner och Landsting 2009

Den kulturella och kreativa sektorns ekonomiska utveckling 2010 – 2016, Tillväxtverket Kreametern analysrapport #1

Den ofrivillige företagaren, en studie av kultur, ekonomi och företagande, Karlsson/Lekvall, Nätverkstan Kultur i Väst, 2002

En gemensam nordisk undersökning av barns och ungas kulturvanor (2018), Kulturanalys Norden

En inkluderande kulturskola på egen grund, SOU 2016:69 Betänkande av Kulturskoleutredningen

Evenemangstrategi Östersunds kommun & Destination Östersund, (2014)

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter (2006, 2012) Regeringskansliet

Folkbildningens betydelse för samhället 2018: Folkbildningsrådets samlade bedömning. Folkbildningsrådet 2019.

Folkhälsostrategi 2019 - 2023, Östersunds kommun

För, med och av – en uppföljning av tillgänglighet inom kulturen. Rapport från riksdagen 2013/14: RFR14, Kulturutskottet KrU

Föräldrar & medier 2019, Statens medieråd 2019

Hallands kulturplan 2017-2020, Region Halland

Health Evidence Networks synthesis report 67, What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization 2019

Hur bör kultursamverkans-modellen utvecklas? Ett diskussionsunderlag. Sveriges Kommuner och Regioner 2019

Jämtland/Härjedalen 2030 Innovativt och Attraktivt. Regional utvecklingsstrategi för Jämtlands Härjedalen 2014 - 2030

Klimatprogram, Färden mot ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund 2013, Östersunds kommun 2019

Klimatstrategi för ett fossilbränslefritt och energieffektivt Östersund perioden 2019 - 2023, Östersunds kommun 2019

Konstkultur för ett hälsosamt åldrande, Britt-Maj Wikström, socialmedicinsk tidskrift 3/2010

Konstnär – oavsett villkor? SOU 2018:23 Statens offentliga utredningar, konstnärspolitiska utredningen

Konstnärernas inkomst, arbetsmarknad och försörjningsmönster. Flisbäck, Marita (2011) Konstnärsnämnden

Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Regeringskansliet, Socialdepartementet, SÖ 2008:26

Kreametern – analysrapport #1, Rapport 0259. Tillväxtverket. 2018.

Kultur i hela landet, Regionala perspektiv på kultursamverkansmodellen (2015), Sveriges Kommuner och Landsting

Kultur för seniorer, Kultur och Hälsa, Umeåmodellen (2005)

Kulturanalys 2019, en lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen; Rapport 2019:1 Myndigheten för kulturanalys

Kulturanalys 2020, en lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen; Rapport 2020:1
Myndigheten för kulturanalys

Kulturella och kreativa näringar, Göteborgsregionen, HIFAB AB 2019

Kulturella och kreativa företag utanför urbana områden, Kandidatuppsats MIUN, Ylva Eriksson 2019.

Kulturella och kreativa näringar, Tillväxtverket. 2019

Kulturens värden och effekter (2010) Svensk scenkonst

Kulturplan för region Jämtland Härjedalen 2019 - 2022

Kulturpolitiskt program för Eslövs kommun 2017 - 2025

Kulturprogram 2030, Halmstads kommun 2019

Kulturen i siffror 2018, Kort om kultur 2018:1 Myndigheten för kulturanalys

Kulturen i demokratins tjänst, En utvärdering av satsningen Äga rum. Rapport 2019:2 Myndigheten för Kulturanalys

Kulturarbetare eller byråkrat, Regionala kulturkonsulenters roller och förutsättningar rapport 2018:3

Kulturvanor i Sverige 1989 - 2018, Kulturfakta 2019:2 Myndigheten för kulturanalys

Kulturens värden och effekter (2010) Svensk scenkonst

Kulturens geografi, Tillgång till kulturutbud i landets kommuner, Kulturfakta 2019:3 Myndigheten för kulturanalys

Kulturpolitisk strategi för Sundsvalls kommun, 2017 - 2023

Kulturpolitisk strategi för Trelleborgs kommun (2017)

Kulturpolitisk styrning, Ansvarsfördelning och reformer inom de nordiska ländernas kulturpolitik under 2000-talet (2018) Kulturanalys Norden

Kulturskolorna – lika och unika. (2015) Håkan Sandh

Kulturskola i rörelse, Kartläggning av kulturskolans kompetensbehov. Slutrapport Kulturrådet 2018

Kultur i det hållbara samhället, positionspapper (2008) Sveriges Kommuner och Landsting

Kultur- och fritidspolitiskt program med biblioteksplan för Falu kommun, 2008

Kultursamverkansmodellen, uppföljning 2016 och 2017 (2018) Kulturrådet

Kultur och fritidspolitiskt program för Kalmar kommun, 2015 – 2018

Kulturpolitiskt program för Umeå kommun, 2010

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun, 2020

Handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2020–2023, Uppsala kommun 2020

Kulturpolitiskt program 2018 - 2022, Örebro kommun 2018

Kulturell allemansrätt, Kulturpolitiskt program för Gävle kommun, 2008

Kulturens värde och sociala effekter. Göteborgs stad, Kulturförvaltningen. Rapport 2020:1

Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning, SOSFS 2014:2 (S) Socialstyrelsens författningssamling

En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen, Rapport 2019:1 Myndigheten för kulturanalys

Landsbygdsstrategi Östersunds kommun 2014 - 2020

Making culture, Children´s and young people´s leisure cultures, Nordisk kulturfakta 2019, Myndigheten för kulturanalys

Mer Östersund, En plan för hållbar tillväxt i ett attraktivt Östersund 2014 - 2020

NÄR; VAR; HUR om ungas kultur – En analys av ungas kulturutövande på fritiden. 2011:1 Ungdomsstyrelsen

Politik för gestaltad livsmiljö, KU 18:05 2018, Kulturdepartementet, Regeringskansliet

Ungdomsstrategi Region Jämtland Härjedalen, 2014 - 2020

Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys, rapport 2015:3, Myndigheten för kulturanalys

Samhällets utgifter för kultur 2017, Kulturfakta 2018:5 Myndigheten för kulturanalys

Småungar & medier 2019, Statens medieråd 2019

Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning, SOSF 2014:2(S) Allmänna råd, Socialstyrelsens författningssamling

Strategiplan 2019 - 2022, Stiftelsen Jamtli

Strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013 - 2020, Nordiska ministerrådet för kultur 2012, reviderad 2016

Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara, omfattar perioden 2018 – 2021, Regeringskansliet, Kulturdepartementet, KU18:02

Strategisk plan för arbetet med kulturen i Örnsköldsviks kommun, 2011

Stadens kultur och tillväxt Antoni R. & Mellander, C (2013), Weibull L., Oscarsson H. & Bergström A (red) Vägskäl. Bohus: Göteborgs universitet SOM- institutet

Stärkt kapacitet RUS-process Kultur, projektrapport, Region Jämtland Härjedalen 2020

The impact of culture on creativity; A Study for the European Commission (2009) (Directorate-General for Education and Culture)

Tid för kultur, prop. 2009/10:3

Tillgänglighetsguide för arrangörer och utövare, Johan Seige och Lars-Göran Wadén, Funk i 4d, Kulturens bildningsverksamhet 2018

Tillsammans för biblioteken och litteraturen! Regional biblioteksplan för Jämtland Härjedalen. 2019 - 2022

Ung idag 2016, En beskrivning av ungas levnadsvillkor Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Ungar & medier 2019, Statens medieråd 2019

Ungas möjligheter till inflytande på lokal nivå, #Det vore ju kul om de frågade nån gång. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019

Uppdragsbeskrivning till verksamhet Fritid och Rekreation FÖS-förvaltningsövergripande sektor, Östersunds kommun 2016

Årsredovisning 2019, Myndigheten för Kulturanalys, 2020

1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö, en komparativ studie av enprocentregeln i kommuner och regioner 2012 och 2018, Konstnärsnämnden 2020

REMISSUTGÅVA